

VISOKA ŠOLA ZA VARSTVO OKOLJA

DIPLOMSKA NALOGA

**SAMOOSKRBNO EKOLOŠKO NASELJE: ŽELJA ALI
OBVEZA?**

ŽAN RUTNIK RADER

Varstvo okolja in ekotehnologije

Mentorica: pred. Saša Piano, univ. dipl. ing. kr. arh.

Somentor: pred. Klemen Kotnik, univ. dipl. geog.

VELENJE, 2021

Na podlagi Diplomskega reda izdajam naslednji

SKLEP O DIPLOMSKEM DELU

Študent Visoke šole za varstvo okolja **Žan Rutnik Rader** lahko izdela diplomsko delo z naslovom v slovenskem jeziku:

Samooskrbno ekološko naselje: želja ali obveza?

Naslov diplomskega dela v angleškem jeziku:

Self-sufficient ecological settlement: aspiration or obligation?

Mentorica: **pred. Saša Piano**

Somentor: **pred. Klemen Kotnik**

Diplomsko delo mora biti izdelano v skladu z Diplomskim redom VŠVO.

Pouk o pravnem sredstvu: zoper ta sklep je dovoljena pritožba na Senat VŠVO v roku 8 delovnih dni od prejema sklepa.

Izr. prof. dr. Boštjan Pokorny
dekan

Visoka šola za varstvo okolja

Trg mladosti 7 | 3320 Velenje

t: 03 898 64 10 | f: 03 89864 13 | e: info@vsvo.si

www.vsvo.si

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani/a Žan Rutnik Rader, vpisna številka 34150027, študent/ka visokošolskega strokovnega študijskega programa Varstvo okolja in ekotehnologije, sem avtor/ica diplomskega dela z naslovom Samooskrbno ekološko naselje: Želja ali obveza?

ki sem ga izdelal/a pod:

- mentorstvom pred. Saše Piano, univ. dipl. ing. kr. arh.
- somentorstvom pred. Klemna Kotnika, univ. dipl. geog.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo moje avtorsko delo, torej rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- oddano delo ni bilo predloženo za pridobitev drugih strokovnih nazivov v Sloveniji ali tujini;
- so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu z navodili VŠVO;
- so vsa dela in mnenja drugih avtorjev navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu z navodili VŠVO;
- se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo dejanje;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in moj status na VŠVO;
- je diplomsko delo jezikovno korektno in da je delo lektoriral/a mag. Petra Vnuk;
- dovoljujem objavo diplomskega dela v elektronski obliki na spletni strani VŠVO;
- sta tiskana in elektronska verzija oddanega dela identični.

Datum: 05. 03. 2021

Podpis avtorja/ice: Žan Rutnik Rader

ZAHVALA

Za strokovno pomoč, nasvete in potrpežljivost pri izdelavi diplomskega dela se iskreno zahvaljujem mentorici pred. Saši Piano, univ. dipl. ing. kr. arh., ter somentorju pred. Klemnu Kotniku, univ. dipl. geog.

Zahvala gre tudi vsem anketirancem in lektorici mag. Petri Vnuk.

Za vso podporo in potrpežljivost se še posebej zahvaljujem puncu Živi.

IZVLEČEK

V prihodnosti se bo moralo človeštvo, če bo želelo ohraniti Zemljo za potomce, odločiti za bolj trajnostni način življenja kot do sedaj. Eden izmed načinov za doseganje tega bi lahko pomenilo življenje v ekoloških vaseh.

V teoretičnem delu diplomskega dela je predstavljen trajnostni razvoj ter opis, kako ekološka naselja dosegajo cilje Agende 2030 o trajnostnem razvoju. Ugotovljeno je, da ekološka naselja učinkovito dosegajo večino ciljev Agende 2030. Izpostavljena je tudi ekološka problematika vedno večje razlike med biokapaciteto Zemlje na prebivalca in okoljskim odtisom ljudi. V tem delu diplomskega dela je prikazano, da je bila v letu 2017 biološka zmogljivost Zemlje presežena za 73 %. Naveden je dan, ko človeštvo porabi vse vire, ki jih Zemlja lahko obnovi v letu dni; v letu 2020 je ta dan 22. avgusta. Za lažje razumevanje pojma ekoloških vasi in vzrokov, zakaj le-te nastajajo, je podana razlaga, predvsem glede na to, kaj je skupnost in zakaj je pomembna za posameznika. V nadaljevanju je predstavljeno, kaj so ekološke vasi, prav tako je navedenih nekaj primerov ekoloških vasi v Evropi in Sloveniji. Poleg opisa je primerjan tudi njihov okoljski odtis, saj je v 2. hipotezi zastavljeno vprašanje, ali imajo ekološka naselja nižji okoljski odtis na prebivalca od slovenskega povprečja. Spoznano je, da imajo ekološke vasi, za katere so najdeni podatki o okoljskem odtisu, do 58 % nižji okoljski odtis od slovenskega povprečja. S pomočjo SWOT analize so predstavljene prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti ekoloških vasi. Ta analiza je v zaključku povzela predvidevanje položaja ekoloških vasi v shematičnem prikazu trajnostnega razvoja. S tem je bilo ugotovljeno, da so ekološke vasi okoljsko ter socialno učinkovite, vendar zaradi pomanjkljivega ekonomskega razvoja niso optimalno trajnostne. V sklopu diplomskega dela je izvedena spletna anketa o želji po bivanju v ekoloških vaseh, v kateri je sodelovalo 129 žensk in 41 moških iz različnih starostnih skupin, območij bivanja ter z različno stopnjo izobrazbe. Iz ankete je razvidno, da bi si polovica anketirancev želela živeti v ekoloških vaseh, s tem trajnejše ter bolj prijazno do narave in v bolj naravnem okolju. Iz analize ankete je moč razbrati, da osveščenost vpliva na okoljsko zavest, saj je v povprečju 15,9 % več anketiranih, ki so osveščeni o omenjeni okoljski problematiki, izrazilo željo po bivanju v ekološki vasi.

Ključne besede: ekološka vas, trajnostni razvoj, okoljski odtis, skupnost, biokapaciteta.

ABSTRACT

In the future, mankind will have to choose a more sustainable way of living if it wants to preserve the Earth for its upcoming descendants. One way to achieve this could be by living in the ecovillage.

In the theoretical part of the degree paper, sustainable development is introduced and how ecovillages are achieving the objectives of Agenda 2030 of sustainable development. It was found that ecovillages effectively achieve most of the goals of Agenda 2030. It is continued with the environmental issue of a growing difference between the biocapacity of the Earth per capita and ecological footprint per capita. In this part of the degree paper, it is found that in 2017 the biological capacity of the Earth was exceeded by 73%. We presented the date when humanity's demand for ecological resources and services in a given year exceeds what Earth can regenerate in that year. In the year 2020, the overshoot day lands on August 22. For a better understanding of what ecovillages are and why they are found we choose to present the literature of what is a community and why is a community important for individuals. In the following, we presented what ecovillages are and gave some examples of them which we also briefly described. In the addition to the description of some ecovillages in Europe, we also compared their environmental footprint, because we were interested in whether ecovillages have a lower ecological footprint per capita than the Slovenian average. We found out that ecovillages for which we found data of the ecological footprint have up to 58 % lower ecological footprint than the Slovenian average. With the help of SWOT analysis, we presented the advantages, disadvantages, opportunities, and threats of ecovillages. This analysis helped us to predict the position of ecovillages in a schematic representation of sustainable development. This established that ecovillages are environmentally and socially efficient, but due to lack of economic development they are not optimally sustainable. An online survey on the desire to live in ecovillages was conducted as part of the degree paper in which 129 women and 41 men from different age groups, areas of residence, and with different levels of education participated. The results showed that half of the respondents would like to live in ecovillages because they would like to live more sustainably and more nature-friendly in a more natural environment. By analyzing the survey we concluded that awareness of environmental issues affects one's ecological consciousness as on average 15.9 % more responders who are aware of the presented environmental issue expressed a desire to live in an ecovillage.

Keywords: ecovillage, sustainable development, ecological footprint, community, biocapacity.

KAZALO

1 UVOD.....	1
1.1 Opredelitev problema	1
1.2 Namen diplomske naloge	1
1.3 Metode dela	2
1.4 Delovne hipoteze	2
2 Trajnostni razvoj	3
2.1 Doseganje trajnostnega razvoja.....	3
2.2 Cilji trajnostnega razvoja	4
3 Okoljski odtis.....	10
3.1 Kaj je okoljski odtis?	10
3.1 Dan prekoračitve.....	12
4 Skupnost: Ekološka vas	14
4.1 Začetki ekoloških vasi.....	14
4.2. Kaj je ekološka vas?	15
4.2.1 Sodelovanje med ekološkimi vasmi.....	15
4.2.2 Cilji ekoloških vasi.....	16
4.2.3 Ekološka naselja kot možnost razvoja slovenskega podeželja	16
5 Nekaj primerov ekoloških vasi v Evropi	17
5.1 Findhorn (Velika Britanija)	18
5.2 BedZED (Velika Britanija).....	19
5.3 Cloughjordan (Irska)	20
5.4 Tamera (Portugalska).....	21
5.5 Tilos (Grčija).....	21
5.6 Trajnostni park Istra, Hrvoji (Slovenija)	22
5.7 Mokri Potok, Kočevska Reka (Slovenija)	22
7 Primerjava okoljskega odtisa ekoloških vasi.....	23
7.1 Primerjava okoljskega odtisa ekološke vasi Findhorn in BedZED s celotno Veliko Britanijo na prebivalca	23
7.2 Primerjava okoljskega odtisa Clougjordan z drugimi naselji na Irskem na prebivalca..	24
7.3 Okoljski odtis Slovenije v primerjavi s Findhorn ekološko vasjo.....	25
8 Prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti ter nevarnosti ekoloških vasi	27
9 Anketa o želji po bivanju v ekološki vasi.....	29
9.1 Uvod v anketo.....	29
11.1.1 Statistika anketirancev	29
9.2 Osveščenost anketirancev	30
9.3 Želje anketiranih o obisku in življenju v ekoloških vaseh.....	31
9.4 Razlogi anketirancev za željo po bivanju v ekološki vasi.....	32

9.5 Razlog za večdnevni obisk ekološke vasi	33
9.6 Razlog za obisk ekološke vasi	34
9.7 Razlogi, zakaj anketiranci ne bi živeli v ekološki vasi oz. zakaj še niso prepričani	35
9.8 Želja anketirancev glede na spol	36
9.9 Želja po bivanju v ekološki vasi glede na območje življenja anketiranih.....	37
9.10 Želja anketirancev po bivanju glede na starostno strukturo	38
9.11 Želja po bivanju v ekološki vasi glede na stopnjo izobrazbe.....	39
9.12 Želja po bivanju v ekološki vasi glede na osveščenost o ekoloških vaseh.....	40
9.13 Povezava med osveščenostjo o okoljskem odtisu in željo po bivanju v ekološki vasi	41
9.14 Vpliv preživetega časa v naravi na počutje	42
9.15 Pripravljenost anketirancev k znižanju okoljskega odtisa hrane	43
10 Razprava in diskusija hipotez	44
10.1 Diskusija hipotez	46
11 Povzetek	48
12 Viri in literatura	50

KAZALO SLIK

Slika 1: Shematični prikaz treh stebrov trajnostnega razvoja.	3
Slika 2: 17 ciljev trajnostnega razvoja.	4
Slika 3: Zemljevid indeksa 13.cilja Agende 2030.....	6
Slika 4: Zemljevid indeksa 13.cilja Agende 2030 v letu 2020.....	7
Slika 5: Stanje 13. cilja Agende 2030 v Sloveniji leta 2020.	7
Slika 6: Gradnja hiše iz plastenk v Nigeriji.	8
Slika 7: Biotska raznolikost glede na tip kmetijstva.....	8
Slika 8: Razmerje okoljskega odtisa in biokapacitete skozi čas.	10
Slika 9 Okoljski odtis držav v letu 2017.	11
Slika 10: Zemljevid okoljskega odtisa v letu 2017.....	11
Slika 11: Dan prekoračitve.....	12
Slika 12: Dan prekoračitve po letih.	13
Slika 13: Zemljevid ekoloških vasi v Evropi.....	17
Slika 14: Findhorn, Velika Britanija.....	18
Slika 15 Bed Zed, Velika Britanija.	19
Slika 16 Cloughjordan, Irska.....	20
Slika 17: Tamera, Portugalska.....	21
Slika 18: Tilos, Grčija.	21
Slika 19: Trajnostni park Istra, Slovenija.	22
Slika 20: Mokri Potok.	22
Slika 21: Cloughjordan.....	27
Slika 22: Statistika anketirancev.....	29
Slika 23: Umestitev ekoloških vasi v shematičen prikaz trajnostnega razvoja.....	44

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Okoljski odtis Findhorna.....	18
Graf 2: Okoljski odtis BedZED.	19
Graf 3: Okoljski odtis Clougjordan.....	20
Graf 4: Primerjava okoljskega odtisa v Findhornu, BedZED-u in Veliki Britaniji.	23
Graf 5: Primerjava okoljskega odtisa Clougjordana, Ballina, 79-ih irskih naselij.	24
Graf 6: Primerjava okoljskega odtisa Slovenije (2014) s Findhornom.	25
Graf 7: Okoljski odtis Slovenije leta 2014 v odstotkih.....	26
Graf 8: Osveščenost o okoljskem odtisu.....	30
Graf 9: Osveščenost o ekoloških vaseh.....	30
Graf 10: Želje anketirancev.	31
Graf 11: Razlogi, zakaj si anketiranci želijo živeti v ekološki vasi.	32
Graf 12: Razlogi anketirancev za željo po večdnevnom obisku ekološke vasi.	33
Graf 13: Razlogi anketirancev za željo po obisku ekološke vasi.....	34
Graf 14: Razlog anketirancev, zakaj ne bi živeli v ekološki vasi.	35
Graf 15: Želja po bivanju v ekološki vasi glede na spol.....	36
Graf 16: Želja anketirancev po bivanju v ekološki vasi glede na območje življenja anketiranih.	37
Graf 17: Želja anketirancev po bivanju v ekološki vasi glede na starostno strukturo.	38
Graf 18: Želja anketirancev po bivanju v ekološki vasi glede na stopno izobrazbo.....	39
Graf 19: Povezava med osveščenostjo o ekoloških vaseh z željo po bivanju v ekološki vasi.	40
Graf 20: Vpliv osveščenosti o okoljskem odtisu na željo po bivanju v ekološki vasi.....	41
Graf 21: Počutje anketirancev glede na preživeti čas v naravi.....	42
Graf 22: Pripravljenost anketirancev za nakup hrane z nižjim okoljskim odtisom.	43

1 UVOD

Če bomo želeli vzpostaviti ekološko trajnost, bo moralo človeštvo znižati svoj okoljski odtis. Eden izmed načinov za zmanjšanje okoljskega odtisa je načrtovanje ekološkega naselja, ki je lahko alternativni model ruralnega, suburbanega in urbanega območja. Ekološko naselje teži k trajnosti, zadovoljuje potrebe trenutnih generacij, hkrati pa omogoča možnost zadovoljitve potreb prihodnjih rodov. Poleg okoljske trajnosti zagotavljajo ekološke vasi socialno trajnost, ta pa vpliva na okoljsko odgovornost ljudi. V prihodnosti bo imel v urbanizaciji pomembno vlogo koncept trajnosti, ki bo neizbežnega pomena; to je razlog za izbrano temo diplomskega dela. Menimo, da bi lahko ekološko naselje pozitivno vplivalo na ljudi ter razbremenilo okolje. Hkrati pa se postavlja vprašanje, ali si ljudje želimo živeti v takšnem in tovrstnem naselju.

1.1 Opredelitev problema

Število prebivalcev po svetu eksponentno narašča, posledično se urbana okolja širijo. 55 % vsega prebivalstva trenutno živi v urbanem okolju, do leta 2050 naj bi v takem okolju živelo okoli 68 % celotne populacije (OZN 2018). Potreba po energiji je vedno višja, prav tako pa se zaradi vse bolj intenzivnega potrošništva viša količina odpadkov. Življenje postaja vsak dan hitrejšo in bolj stresno, kar ima velik negativni vpliv na počutje in zdravje ljudi, le-ti pa se vedno bolj oddaljujejo od narave in drug od drugega. Vse več je industrijske pridelave hrane, ki je (ne)posredno škodljiva za zdravje ljudi. Interes za pridelavo hrane med ljudmi pa je vedno nižji, saj je konkurenca industrijske pridelave hrane prevelika.

Diplomsko delo se osredotoča na dve problematiki sodobne družbe. Prva je vedno večja razlika med biokapaciteto Zemlje na prebivalca in okoljskim odtisom ljudi. Le-ta je površina zemljišča ali morja, ki ga prebivalstvo potrebuje za ohranjanje svojega načina življenja; vse razpoložljive produktivne površine, ki so sposobne samoobnavljanja, imenujemo biokapaciteta. Druga je socialne narave in se navezuje na upad pomena skupnosti, ki vpliva na naraščanje odtujenosti med ljudmi.

1.2 Namen diplomske naloge

Namen diplomske naloge je raziskati, ali bi bili ljudje pripravljeni živeti v samooskrbni ekološki vasi in zakaj bi se za takšno življenje odločili. Namen diplomskega dela je raziskati, kako osveščenost glede problematike okoljskega odtisa in biokapacitete vpliva na njihovo odločitev.

Prav tako je namen naloge ljudem približati problematiko naraščajočega okoljskega odtisa, jih ozavešiti o padanju biokapacitete ter poiskati možne rešitve.

1.3 Metode dela

Diplomsko delo sestavljajo trije deli, v katerih so bile uporabljene različne metode dela. Metoda, ki je bila uporabljena v prvem delu, je teoretična predstavitev trajnostnega razvoja, problematike okoljskega odtisa, upada pomena skupnosti ter predstavitve ekoloških vasi. V drugem delu je bila uporabljena metoda primerjave politike ekoloških vasi s sodobnimi mesti ter okoljskega odtisa različnih ekoloških vasi med seboj oz. primerjava s Slovenijo. V zadnjem delu je bila uporabljena metoda analize spletne ankete o želji po bivanju v ekoloških vaseh, v kateri je sodelovalo 170 anketirancev.

1.4 Delovne hipoteze

V diplomskem delu so postavljene naslednje hipoteze:

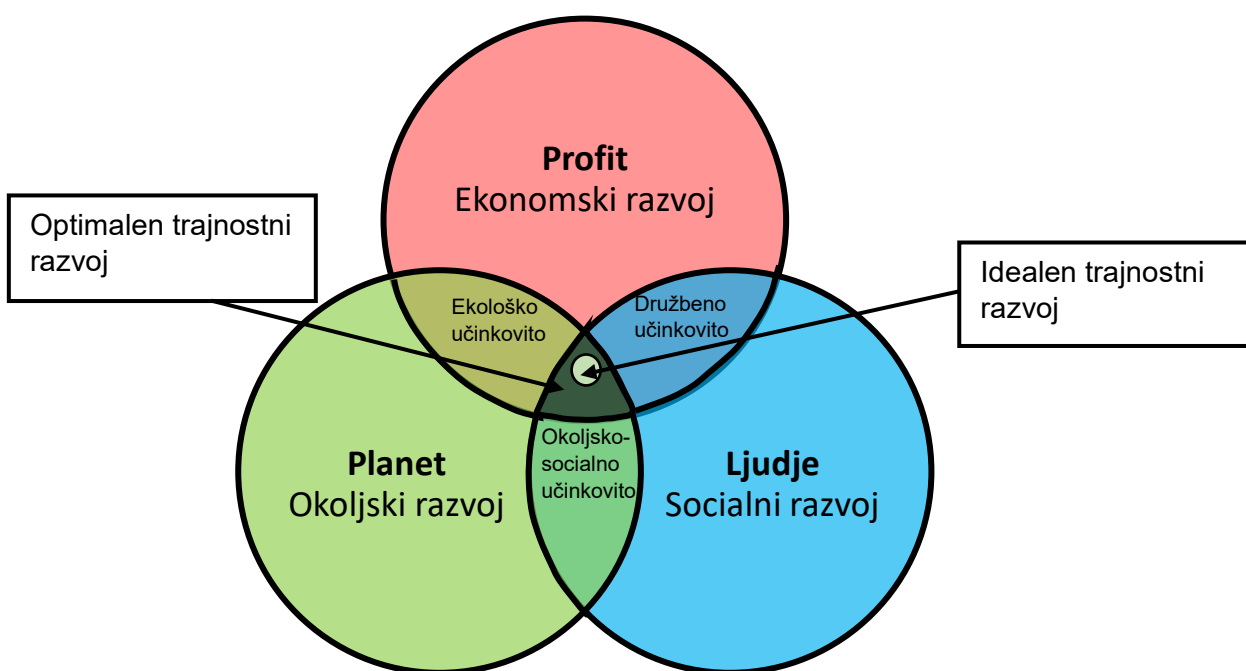
1. Večina ljudi bi bilo pripravljenih živeti v ekološkem naselju, saj bi bilo le-to prijaznejše okolju, hkrati pa bi manj stresno življenje blagodejno vplivalo na njih.
2. Ekološka naselja imajo nižji okoljski odtis na prebivalca od slovenskega povprečja.
3. Za ekološko naselje bi se odločilo več ljudi, če bi poznali ekološko problematiko in razumeli, kaj pomenijo/odražajo podatki o okoljskem odtisu.

2 Trajnostni razvoj

Največkrat uporabljena definicija je definicija mednarodne voditeljice na področju trajnostnega razvoja in javnega zdravja Gro Harlem Brundtland, ki je povedala, da »Trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozil možnosti prihodnjih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe«. Takšen razvoj omogoča družbi dolgotrajen obstoj in razvoj skozi čas.

2.1 Doseganje trajnostnega razvoja

Če želimo doseči trajnostni razvoj, moramo zagotavljati optimalni okoljski, socialni in gospodarski razvoj. Najprej je potrebno poskrbeti za okolje, saj je naš obstoj odvisen od ravnovesja mnogih ekosistemov. Eden izmed teh je podnebni sistem, ki daje Zemlji optimalno temperaturo za življenje, zato je še kako pomembno, da ga ohranjamo v ravnovesju. Trajnostni razvoj dosegamo s pomočjo ciljev trajnostnega razvoja.

Slika 1: Shematični prikaz treh stebrov trajnostnega razvoja.

2.2 Cilji trajnostnega razvoja

Za uresničitev trajnostnega razvoja je OZN 25. septembra 2015 soglasno sprejel Agendo 2030, ki na uravnotežen način povezuje vse tri dimenzije trajnostnega razvoja in jih prepleta skozi 17 ciljev trajnostnega razvoja; te je potrebno uresničiti do leta 2030.

Da bi si lažje predstavljali, kako doseči trajnostni razvoj, je v nadaljevanju zapisanih vseh 17 ciljev, hkrati pa je podana obrazložitev, kako jih dosegajo v ekoloških vaseh.

Slika 2: 17 ciljev trajnostnega razvoja.
Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

1. Cilj: Odpraviti vse oblike revščine povsod po svetu.
Komentar: V ekoloških vaseh odpravljajo revščino s pomočjo združevanja denarnih sredstev, tako imajo vsi enako premoženje.
2. Cilj: Odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo.
Komentar: Eden izmed glavnih ciljev ekoloških vasi je samooskrba z zdravo prehrano, pridelujejo jo s pomočjo znanja o permakulturi, s čimer spodbujajo trajnostno kmetijstvo. Nekatere ekološke vasi v svojih izobraževalnih delavnicah prav tako širijo znanje o permakulturi.
3. Cilj: Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih.
Komentar: Politika v ekoloških vaseh je usmerjena v splošno dobro počutje vseh svojih članov (več o politiki dobrega počutja v ekoloških vaseh v poglavju 8). V ekoloških vaseh medsebojno sodelujejo vse generacije, zaradi česar se starejši ne počutijo zapostavljeni, otroci pa ne osamljeni. Člani v ekoloških vaseh redno skrbijo za svoje duševno in telesno zdravje z zdravo prehrano, s fizičnimi aktivnostmi in preživljanjem časa v naravi (Grinde 2009).
4. Cilj: Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar.
Komentar: Ekološke vasi ponujajo kakovostno izobrazbo ter vseživljenjsko učenje vsakomur, in sicer na področjih, kot so trajnostni razvoj, regenerativni življenjski slog, prilagajanje podnebnim spremembam itd. (GEN 2020).

5. Cilj: Doseči enakost spolov ter krepiti vlogo vseh žensk in deklic.
Komentar: Ekološke vasi imajo 40 % zaposlenih žensk na vodstvenem položaju (GEN 2020).
6. Cilj: Vsem zagotoviti dostop do vode in sanitarne ureditve ter poskrbeti za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri.
Komentar: 97 % ekoloških vasi pomaga obnavljati in dopolnjevati vodne cikle (GEN 2020). Večina jih za splakovanje sanitarij in zalivanje pridelkov uporablja meteorno vodo. V velikih primerih imajo rastlinsko čistilno napravo za čiščenje vod. Nekatere pridelujejo hrano s pomočjo hidroponike, pri čemer lahko zmanjšajo porabo vode tudi do 85 % (International Journal of Environmental Research and Public Health 2015). Prav tako imajo zelo nizke vodne odtise, kar je razvidno iz grafa (5) v poglavju 7.2.
7. Cilj: Vsem zagotoviti dostop do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije.
Komentar: Uporaba obnovljivih virov energije namesto fosilnih goriv je eden izmed ciljev vseh ekoloških vasi, saj fosilni viri energije niso trajnostni, povzročajo velik ogljikov odtis, kopičijo SO_x in niso obnovljivi. Dober primer je otok Tilos, kjer so prebivalci otoka pridobivali energijo s pomočjo nafte, zdaj pa je otok s 1000 kW obnovljive vetrne in fotovoltaične energije samooskrben.
8. Cilj: Spodbujati trajnostno, vključujočo in vzdržno gospodarsko rast, polno in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse.
Komentar: Glavni cilj ekoloških vasi je spodbujanje trajnostnega življenja. Ekološke vasi ne ciljajo na gospodarsko rast, temveč na splošno dobro počutje prebivalcev, zato v velikih primerih dosegajo optimalni okoljski in socialni razvoj, gospodarske rasti pa ne. Države po svetu dosegajo visoko gospodarsko rast, vendar njihovo gospodarstvo ni trajnostno. V ekoloških vaseh imajo zaposlitev vsi, saj se delo v nekaterih primerih ne ločuje od vsakodnevnega življenja.
9. Cilj: Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije.
Komentar: Nekaterim ekološkim vasem je uspelo ustvariti manjša »podjetja«. Primer tega je ekološka vas Schweibenalp, ki izdeluje zdravilne čaje iz alpskih zelišč v svoji okolici. Sieben Linden je ustvaril t.i. gozdni vrtec, ki privablja otroke iz celotne regije in jim omogoča izobraževanje v naravi.
10. Cilj: Zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi.
Komentar: GEN oz. Globalna mreža ekoloških vasi povezuje in pomaga ekološkim vasem po svetu, s čimer so vsi prebivalci ekoloških vasi med seboj povezani in si enaki. Prav tako se v ekoloških vaseh ne delajo razlike med člani, ekološke vasi so redko hierarhične, vsak pa ima enake pravice pri odločanju, ne glede na status oz. premoženje. Ekološke vasi in njihovi člani se ne delijo na raso, status, izobrazbo, starost, spolno usmerjenost, religijo, etičnost itd., saj so v večini osveščeni, da smo vsi, vključno z živalmi in rastlinami, del istega ekosistema. Prav tako imajo v ekoloških vaseh vsi enako plačilo oz. je plačilo skupno; s tem je koeficient neenake porazdelitve premoženja oz. Ginijev koeficient enak 0. Ginijev koeficient je definiran kot razmerje v vrednosti med nič in ena, kjer število 0 velja kot popolna enakost v premoženju, 1 pa kot popolna neenakost. Velika neenakost znotraj držav je predvsem v Ameriki in južni Afriki.
11. Cilj: Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja.
Komentar: Ekološke vasi so trajnostna naselja in skupnost, kjer je vsakdo dobrodošel. Ekološke vasi prav tako na trajnostni način ohranjajo kulturo in tradicijo zgradb, kmetovanja in priprave hrane (GEN 2020).

12. Cilj: Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe.

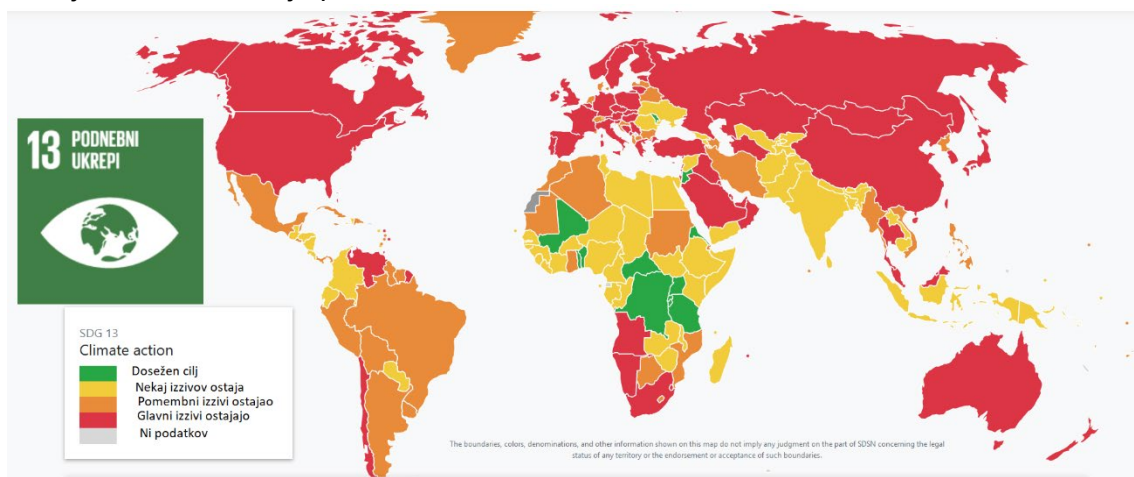
Komentar: Potrošništvo je odgovorno za gospodarsko rast, hkrati pa tudi za degradacijo okolja. Zato je pomembno, da so proizvodi čimbolj varčni in okolju neškodljivi ter z možnostjo reciklaže. V ekoloških vaseh zato uporabljajo naravne in reciklirane materiale, stavbe so v veliko primerih zgrajene iz recikliranih materialov, a vseeno energetske varčne. V uporabi so samo nujne stvari, ki jim omogočajo lažje življenje, in še te si mnogokrat delijo (primer: celotna vas uporablja eno kuhinjo, en kombi itd.).

Ekološke vasi reciklirajo 90 % vsega potrošniškega blaga ter ga ponovno uporabijo v več kot 50 % (GEN 2020).

13. Cilj: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

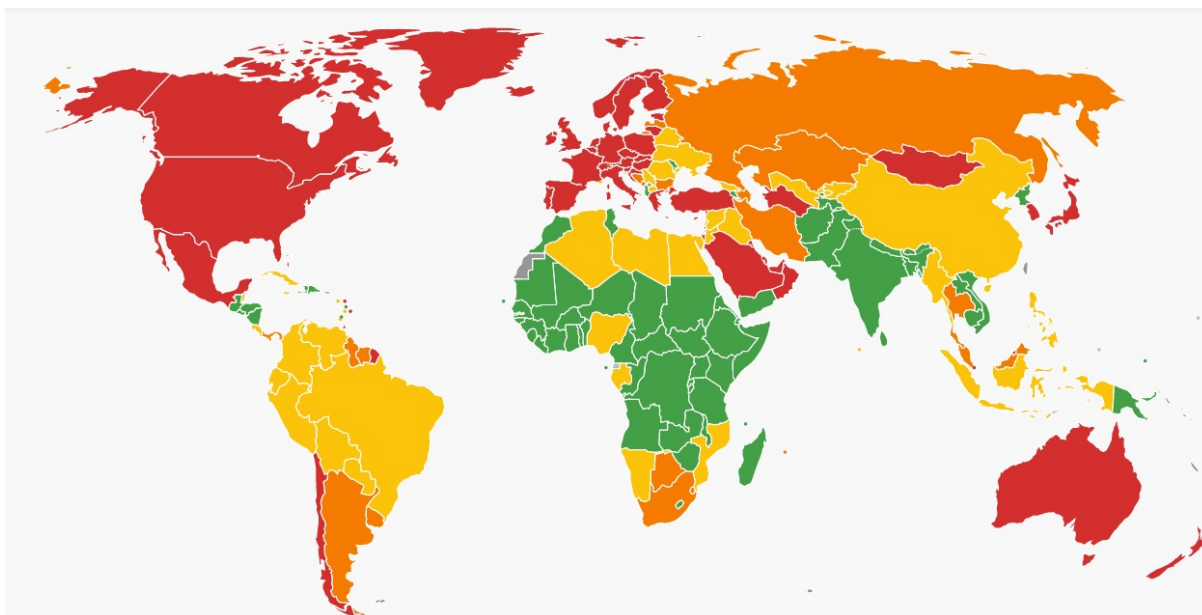
Komentar: Okoljski aktivizem je ena izmed aktivnosti prebivalcev ekoloških vasi. Okoljski aktivizem opozarja na nujne okoljske ukrepe za boj proti podnebnim spremembam. S pomočjo aktivizma je mogoče doseči, da država sprejme ukrepe, ki so nujni za trajnostni razvoj. Že sama odločitev za življenje v ekološki vasi je lahko ukrep proti podnebnim spremembam. Primer ukrepa za boj proti podnebnim spremembam je Pariški sporazum, ki je bil sprejet leta 2016 v okviru Evropske unije, s namenom, da bi znižali izpust toplogrednih plinov. Glavni cilj sporazuma je ohraniti dvig povprečne globalne temperature občutno pod 2 °C v primerjavi s predindustrijsko dobo in si prizadevati, da dvig temperature nikoli ne preseže 1.5 °C - Tako bi se občutno zmanjšali učinki podnebnih sprememb (Uradni list Republike Slovenije, št. 77/2018). Leta 2018 je bil vrh Pariškega sporazuma, takrat so iz sporazuma izstopile Združene države Amerike. Evropa si je zastavila, da bo do leta 2020 znižala izpust toplogrednih plinov za 20 % v primerjavi z letom 1990, uporabo obnovljivih virov pa dvignila za 20 % ter izboljšala energetske učinkovitost za 20 %. Zastavljen cilj ni bilj uresničen. Drugi cilj je, da se do leta 2030 zniža izpust toplogrednih plinov za 40 % v primerjavi z letom 1990, uporaba obnovljivih virov pa dvigne za 32 % ter izboljša energetska učinkovitost za 32,5 %. Do leta 2050 si članice prizadevajo znižati izpust toplogrednih plinov za 80–95 % v primerjavi z letom 1990 (European Commission 2016).

Stanje indeksa 13. cilja po svetu v letu 2018:

Slika 3: Zemljevid indeksa 13.cilja Agende 2030.
Vir: Sustainable Development Report, 2019.

Stanje indeksa 13. cilja po svetu v letu 2020:

Slika 4: Zemljevid indeksa 13.cilja Agende 2030 v letu 2020.

Vir: Sustainable Development Report, 2020.

Stanje indeksa 13. cilja v Sloveniji v letu 2020:

Komentar: V poročilu trajnostnega razvoja za Slovenijo je bilo zapisano, da se stanje v Sloveniji v letu 2018 ne spreminja. V najnovjšem poročilu za leto 2020 pa je zapisano, da se stanje slabša (Sustainable Development Report 2019/2021).

Slika 5: Stanje 13. cilja Agende 2030 v Sloveniji leta 2020.

Vir: Sustainable Development Report, 2020.

14. Cilj: Ohranjati in vzdržno uporabljati oceane, morja in morske vire za trajnostni razvoj.

Komentar: Slovenija ima trenutno najslabši indeks čistoče morja v Evropi, trend pa se še slabša. Največji onesnaževalec je plastika. Čistoča slovenskega morja je v slabšem stanju kot Indijski ocean, ki velja za enega izmed najbolj onesnaženih. Trenutni indeks »zdravja« slovenskega morja je 28 in se slabša. Lestvica se vrednoti od 0 do 100, kjer 100 predstavlja popolnoma »zdravo« vodo. Indijski ocean ima indeks 29,5 in se za razliko od slovenskega morja ne slabša (Sustainable Development Report, 2020).

Plastika je v večini ekoloških vaseh nadomeščena z materiali, ki jih je mogoče reciklirati, oz. že z recikliranimi materiali. Prebivalci nekaterih ekoloških vasi živijo v hišah, zgrajenih iz odpadnih plastenk iz lokalne okolice. Spodnja slika prikazuje gradnjo hiše iz plastenk v Nigeriji, ki bi lahko pristale v morju.

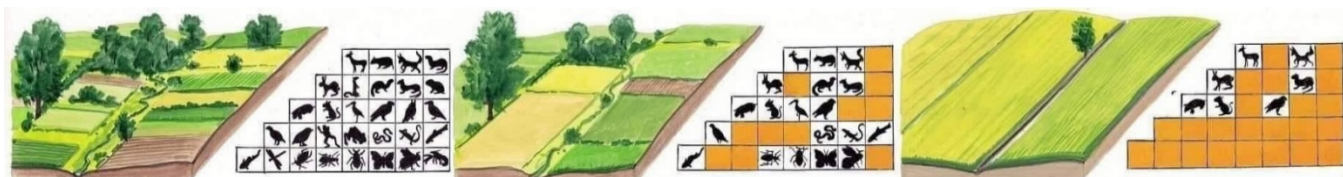

Slika 6: Gradnja hiše iz plastenk v Nigeriji.
Vir: Andreas Froese/ECOTEC.

15. Cilj: Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti.

Komentar: Netrajnostno intenzivno kmetijstvo je eno izmed največjih krivcev za izgubo gozdov v približno 70 % (Fern 2017). Izguba gozdov pripomore k širjenju puščav ter zmanjšanju biotske raznovrstnosti. Približno 37 % celotne biotske raznovrstnosti je bilo izgubljene zaradi kmetijstva (Global Food Security 2019), izgube ekosistemov ter degradacije tal. Še zmeraj pa se zavrže 30 % vse proizvedene hrane (Global Footprint Network, 2019). Prebivalci ekoloških vasi so pretežno vegani in vegetarijanci ali pa uživajo zelo majhne količine mesa. Hrano pridelujejo sami na osnovi permakulture, zaradi česar imajo nižji okoljski odtis hrane. Findhorn ima v primerjavi z Veliko Britanijo za 63 % nižji okoljski odtis prehrane prebivalcev. 97 % ekoloških vasi aktivno sodeluje v obnovitvi lokalne biotske raznovrstnosti (Medmrežje: eco-villages.eu). Uporaba permakulture omogoča večjo biotsko raznovrstnost. Slika (6) prikazuje upad biotske raznolikosti zaradi industrijske monokulture.

Slika 7: Biotska raznolikost glede na tip kmetijstva.

Vir: The Field Ecologist.

16. Cilj: Spodbujati miroljubne in vključujoče družbe za trajnostni razvoj, vsem omogočiti dostop do pravnega varstva ter oblikovati učinkovite, odgovorne in odprte ustanove na vseh ravneh.

Komentar: Vse ekološke vasi omogočajo izobraževanje o opolnomočenju in spretnem odločanju. 96 % ekoloških vasi izvaja delavnice za nenasilno komunikacijo, 80 % pa izobražuje svoje člane o metodah za reševanje konfliktov (Medmrežje: eco-villages.eu).

17. Cilj: Okrepiti načine in sredstva za izvajanje ciljev ter oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj.

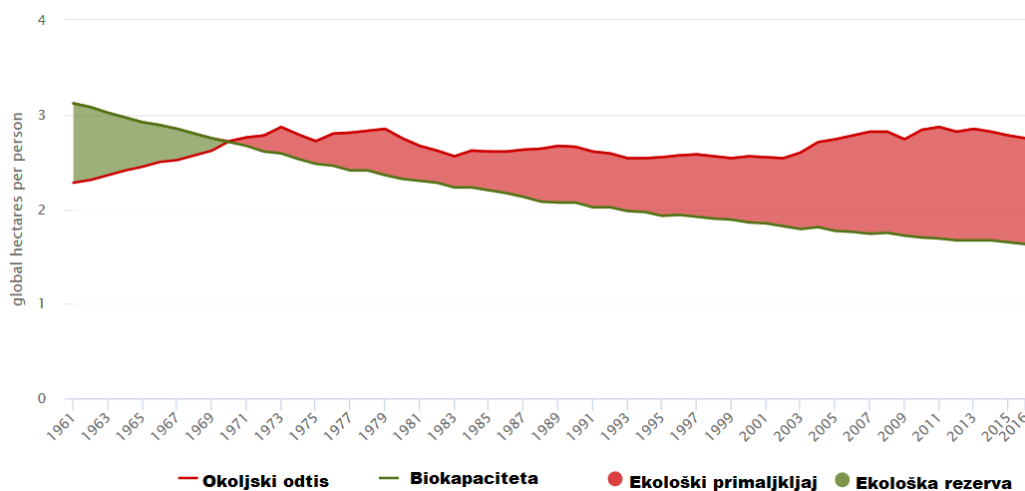
Komentar: 95 % ekoloških vasi sodeluje v kampanjah za zaščito človekovih pravic, pravic skupnosti ter pravic narave (Medmrežje: eco-villages.eu).

3 Okoljski odtis

Vplivi človeka na okolje se pogosto prikazujejo kot okoljski odtis.

3.1 Kaj je okoljski odtis?

Okoljski odtis (ecological footprint) je površina zemljišča, ki ga populacija v določenem prostoru potrebuje za ohranjanje svojega načina življenja; to površino pa merimo v globalnih hektarjih (gha). Ljudje ga ne ohranjamo v okvirnih sprejemljivih mejah, kar povzroča neravnovesje med povpraševanjem in biološko zmogljivostjo samoobnavljanja. Na Zemlji je vključno z oceani 12,2 milijard hektarjev produktivnih površin. To pomeni, da ima vsak prebivalec glede na trenutno število prebivalcev na Zemlji na razpolago približno 1,6 ha produktivne površine za zadovoljitev svojega načina življenja; to površino poimenujemo biokapaciteta. Okoljski odtis ne meri socialne ali ekonomske trajnosti, temveč se osredotoča izključno na okoljski oz. ekološki vidik. Okoljski odtis je lahko izmerjen na različnih ravneh – od posameznega potrošniškega izdelka, mest, regij, držav do celostnega vpliva ljudi na svet. Okoljski odtis ima kot indikator trajnosti pozitiven učinek na spodbujanje odgovornosti v potrošništvu, saj lahko vsak posameznik spremeni svoje potrošniške navade. Spodbuja pomembno osveščenost, znanje in politični potencial v zvezi s porabo. Zagovornik trajnosti in predsednik globalne mreže za okoljski odtis Mathis Wackernagel (1994, str. 92) navaja, da bi moral okoljski odtis »pomagati ljudem, da bi se začeli zavedati, da je trajnost najprej to, kaj počnemo sami in ne kaj bi morali storiti drugi«. Merjenje okoljskega odtisa ekološkim vasem daje ljudem možnost za oceno trajnostnega razvoja (iz okoljskega vidika), poleg tega jim daje tudi možnost preučevanja posameznih komponent okoljskega odtisa. Vasem pomaga pri uresničevanju vizij ali pa jim služi kot indikator področij, ki še potrebujejo dodaten razvoj. Povprečen okoljski odtis prebivalcev sveta v letu 2017 je bil 2,77 gha/osebo, medtem ko je znašala biokapaciteta Zemlje 1,6 gha/osebo. Povpraševanje po dobrinah je za 73 % večje od biološke zmogljivosti Zemlje, kar pa pomeni, da naš planet potrebuje eno leto in osem mesecev, da obnovi surovine, ki smo jih porabili v tekočem letu (Global Footprint Network, 2021). Okoljski odtis Slovenije je v letu 2017 znašal 4,9 gha/osebo (Technical Report: The Ecological Footprint of Slovenia, 2018, Global Footprint Network, 2021), evropsko povprečje je v tem letu znašalo 4,74 gha/osebo (Global Footprint Network, 2021). S slike (8) je razvidno padanje biološke kapacitete na prebivalca zaradi rasti populacije skozi čas. Ker je zaradi naraščajočega števila prebivalstva biokapaciteta na prebivalca nižja, kot je bila nekoč, je pomembno, da znižamo naš okoljski odtis.

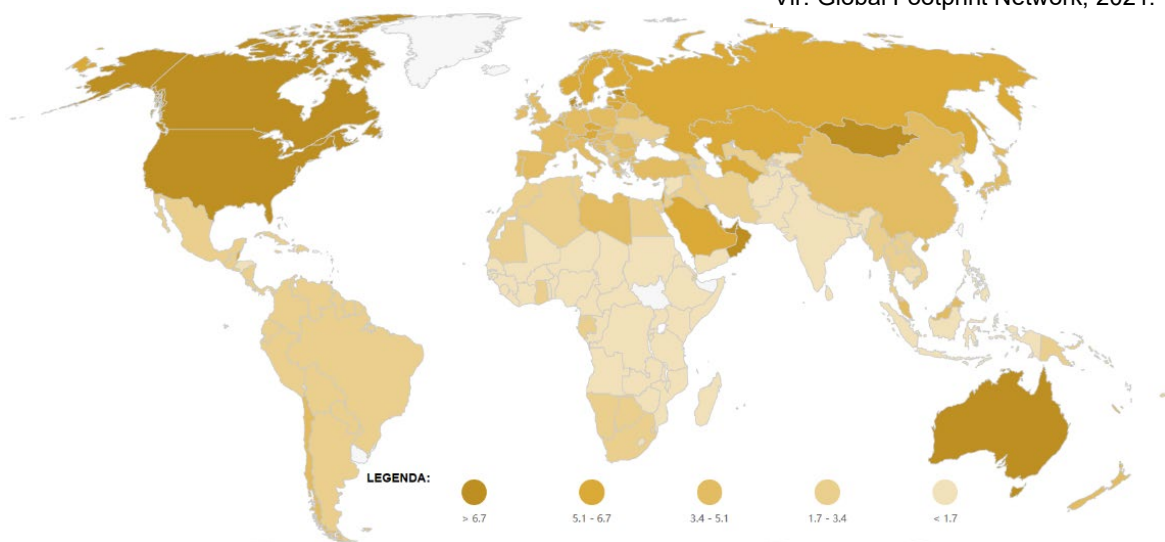
Slika 8: Razmerje okoljskega odtisa in biokapacitete skozi čas.

Vir: Global Footprint Network, 2021.

S slike (9) je razviden okoljski odtis prebivalcev nekaterih držav v letu 2017. Razvite države imajo načeloma višji okoljski odtis od držav tretjega sveta, vendar imajo slednje visoko rast populacije in s tem hitro upadanje biokapacitete na osebo. V večini primerov pomeni višji BDP večji okoljski odtis, vendar je Slovenija s 4,9 gha/osebo dokaz, da ni vedno tako, saj ima z enkrat nižjim BDP na prebivalca večji okoljski odtis od Velike Britanije s 4,2 gha/osebo, Francije s 4.6 gha/osebo in Nemčije s 4,7 gha/osebo. Podatki so za leto 2017 (Ecological Footprint Network, 2021). Izjeme so tudi države arabskega sveta zaradi velike uporabe fosilnih goriv. Ena izmed izjem je tudi Mongolija, ki ima okoljski odtis 8 gha/osebo in ta še narašča. Od tega predstavlja pašništvo 78 % celotnega njenega okoljskega odtisa (E. Volodya, M. J. Yeo, Y. P. Kim 2018). Bolj kot je populacija usmerjena v potrošništvo in uporabo fosilnih goriv, večji je njihov okoljski odtis (Medmrežje: <http://data.footprintnetwork.org>, 2018). Najnovejši podatki o okoljskem odtisu so za leto 2017, ti podatki so bili nazadnje osveženi leta 2021.

RANK	DRŽAVA	gha/oseba	BDP/oseba €
1	KATAR	14.7	61 264
2	LUKSEMBURG	12.8	107 361
3	ZDRUŽENI ARABSKI EMIRATI	8.9	39.811
4	BAHRAJN	8.7	23 715
5	TRINIDAD IN TOBAGO	8.2	16 238
6	KANADA	8.1	45 069
7	MONGOLIJA	8.0	3 669
8	ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE	8.0	59 927
...			
36	NIZOZEMSKA	5.0	48 555
37	IRSKA	5.0	69 649
38	★ SLOVENIJA	4.9	23 442
39	POLSKA	4.7	13 857
40	NEMČIJA	4.7	44 240
...			
44	FRANCIJA	4.6	38 679
45	ŠVICA	4.5	80 450
...			
56	VELIKA BRITANIJA	4.2	40 361
...			
185	HAITI	0.6	765
186	BURUNDI	0.6	293
187	JEMEN	0.6	963
188	ERITREJA	0.5	811

Slika 9 Okoljski odtis držav v letu 2017.
Vir: Global Footprint Network, 2021.

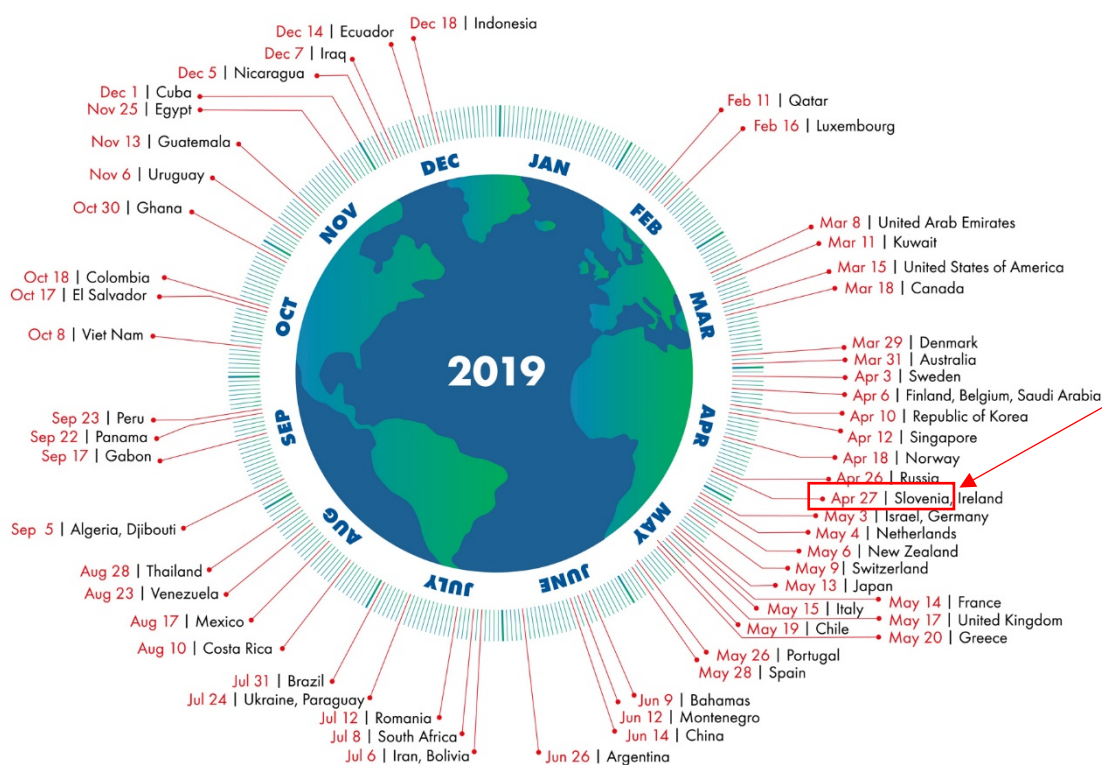
Slika 10: Zemljevid okoljskega odtisa v letu 2017.
Vir: Global Footprint Network, 2021.

3.1 Dan prekoračitve

Dan prekoračitve nam pomaga, da si lažje predstavljamo prekoračitev našega okoljskega odtisa za ohranjanje življenjskega sloga. Dan prekoračitve oz. Earth Overshoot Day je dan, ko človeštvo porabi vse vire, ki jih lahko Zemlja obnovi v letu dni. Človeštvo vsako leto porabi več naravnih virov, kot jih lahko Zemlja obnovi v letu dni. To pomeni, da izčrpavamo naravne vire hitreje, kot jih lahko Zemlja obnavlja, kar se posledično kaže kot kopičenje ogljikovega dioksida v ozračju, erozija tal, manjšanje biodiverzitete, krčenje gozdov ipd. (Global Footprint Network, 2019). Dan prekoračitve za leto 2019 je 29. julij. Kot je razvidno s slike (11), bi bil dan prekoračitve v letu 2019 27. april, če bi vsi živeli, kot živijo Slovenci. Če bi uspeli znižati okoljski odtis za polovico, bi dan prekoračitve prestavili 90 dni bližje koncu leta. Dan prekoračitve se vsako leto premakne bližje začetku leta, ker porabimo vsako leto več virov. V letu 2020 se je zaradi pandemije Covid-19 dan prekoračitve prestavil na 22. avgust, kar je razvidno s slike (12). V tem letu je bil zabeležen za 14,5 % nižji ogljični odtis v primerjavi z letom 2019, okoljski odtis hrane pa je ostal nespremenjen (Global Footprint Network, 2020).

Country Overshoot Days 2019

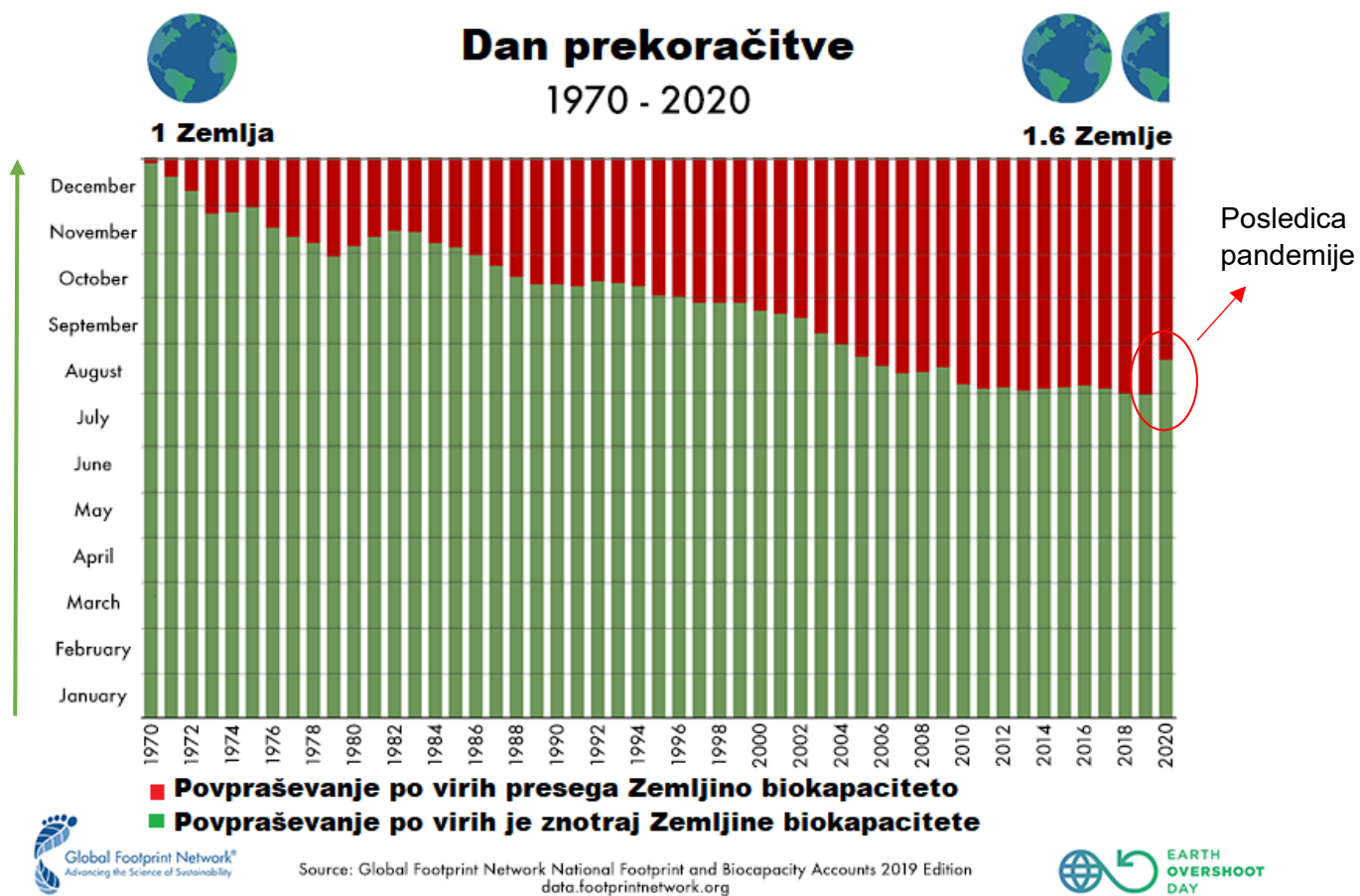
When would Earth Overshoot Day land if the world's population lived like...

Source: Global Footprint Network National Footprint Accounts 2019

Slika 11: Dan prekoračitve.
Vir: Global Footprint Network 2019.

Slika 12: Dan prekoračitve po letih.
Vir: Global Footprint Network 2019.

4 Skupnost: Ekološka vas

Skupnost je skupina ljudi, ki imajo skupne interese. Skupnost se ustvari z določenim vzrokom, in sicer je večinoma ta vzrok sodelovanje za lažje preživetje, v primeru ekoloških vasi pa skrb za okolje. Skupnost sodeluje z izmenjavo idej, informacij in drugih virov. »Skupnost je oblika socialne mreže, ki posameznika varuje, ščiti, zadovoljuje njegove potrebe po druženju, pripadnosti, ljubljenosti in pomeni njegov psihološki dom« (Jeriček 2004). Skupnosti so nastale zaradi človeških potreb, saj brez le-te niso imeli možnosti za preživetje. Tradicionalna vas kot skupnost je temeljila na sodelovanju in medsebojni pomoči pri delu za osnovne potrebe (Tönnies 1999). Medsebojna pomoč je bila nekaj samoumevnega za takratno podeželsko skupnost, kar se v sodobni družbi dogaja redkeje. Stik z naravo je bil neposreden, saj so bili ves čas v interakciji. Tradicionalna skupnost je iz narave prejela vse življenjsko potrebne dobrine, zato se je prilagajala njenim zakonitostim. Narava pa je bila tista, ki je narekovala ritem življenja in delovanje človeka (Drozg 1995). Razlika med skupnostjo in družbo je ta, da so vezi v skupnosti praviloma močne in se kljub nestalnemu soglasju in razlikam ohranjajo, medtem ko so vezi med družbo razumske, zato so načeloma šibkejše in nepopolne (Berovič 2016). Družba je velika skupina ljudi, ki živi v določenemu prostoru, kot je na primer država ali več podobnih držav hkrati. V družbi imajo ljudje drugačne interese, skupen jim je le prostor (Cambridge Dictionary 2020). Celotno prebivalstvo sveta je v tem trenutku samo družba, saj jim je skupen prostor in ne interesi. V primeru, da bi bil skupen interes vseh prebivalcev skrb za planet ter soljudi in bi pri tem tudi sodelovali, bi to bila skupnost. Raziskovalka Alison Gilchrist (2004) pravi, da imajo skupnosti, ki so trdno povezane, večjo zmožnost organiziranja ter opravljanja nalog. Tovrstne skupnosti imajo boljšo komunikacijo in organiziranost pri doseganju sprememb. Tudi Petrovič je zapisal, da se manjše skupnosti, katerih člani so med seboj bolj povezani, lažje odzovejo na probleme kot odtujeni individualisti znotraj družbe (Petrovič 2012). Lokalne vezi pa prav tako vplivajo na večjo odgovornost do okolja (Pol 2002), omogočajo revitalizacijo prostora (Brown 2004), spodbujajo udeležbo (Stephan 2005). Pri vsakem posamezniku pomagajo k doseganju boljšega počutja (Moser 2002), manjšemu nivoju stresa ter boljšemu duševnemu in fizičnemu zdravju (Young 2004).

4.1 Začetki ekoloških vasi

Sodobno mesto je zaradi hitrega ritma človeka privedlo do odtujenosti in osamljenosti. Ker človek vedno bolj hiti k napredku, je pozabil na svojo človeško naravo, ki vključuje potrebo po povezanosti, sodelovanju in življenjskem smislu (Dawson 2006). Urban človek je izpostavljen višji stopnji živčnih dražljajev, ki izhajajo iz vse hitrejšega življenjskega ritma (Beck 2001). Zaradi vse pogostejših živčnih dražljajev pa je urban človek vse bolj otopel in ravnodušen. Medtem ima ruralno življenje počasnejši, običajen in enakomeren ritem ter s tem posledično manj živčnih dražljajev (Simmel 2000). Uporaba osebnega avtomobila namesto hoje oz. javnega prevoza spodbuja poleg onesnaževanja tudi odtujenost, visoki stanovanjski objekti pa preprečujejo stik z dogajanjem v okolici (Sennet 1977). Zaradi teh socialnih problemov so se v 20. stoletju začele pojavljati namenske skupnosti. Ustanavljajo jih ljudje, ki se odločijo za skupno bivanje zaradi podobnih ciljev in vrednot. Prav takšne namerno ustvarjene skupnosti obujajo pozitivne vzorce tradicionalnih skupnosti in jih ohranjajo v sodobnem času. Višja stopnja kakovosti življenja, v katerem so izkoriščeni vsi potenciali posameznika, je samo ena izmed pozitivnih lastnosti, ki tovrstna bivanja daje za vzgled ostalim oblikam (Kutin 2009). Ekološke vasi so ena izmed oblik namenskega bivanja, kjer imajo prebivalci skupen interes živeti in delati v stiku in sožitju z naravo (Leafé 2007).

Prve trajnostne urbane soseske so nastale v šestdesetih letih v Skandinaviji, njihov glavni namen pa je bil izboljšanje socialnih odnosov, povečanje občutka pripadnosti, medsebojna pomoč ter druženje. V osemdesetih in v devetdesetih letih prejšnjega stoletja so nastajale tudi v ZDA in so imele okoljevarstveni poudarek (Williams 2005). Pojavile so se tudi v Aziji na Japonskem zaradi hitrega in stresnega življenjskega ritma in dolgega delovnega časa (Meltzer, 2005).

4.2. Kaj je ekološka vas?

Ekološke vasi so po definiciji »skupnosti, narejene po meri človeka, v obliki celostno zasnovanih naselij, v katerih se človekove dejavnosti harmonično skladajo z naravnimi danostmi in skupaj z naravo tvorijo zdrav način življenja in uspešen dolgoročni razvoj« (Leafe 2007). Mnogokrat je za ekološko naselje uporabljen izraz ekološka vas oz. *ecovillage*, vas pa zato, ker gre za skupnost, živečo v ruralnem okolju, podobno tradicionalnim podeželskim vasem. Navadno ima vsako gospodinjstvo v lasti zemljišče, ki združuje bivališče, ter površine, namenjene pridelavi in obrti. Poleg tega ima veliko skupnih površin, namenjenih druženju in vodenju. Običajno je lastnik skupnih površin javna organizacija, zavod ali zadruga; v nekaterih primerih imajo v lasti vsa zemljišča, ki so skupna celotni skupnosti. V tem primeru gre za simbolično najemnico le-teh v skupni sklad skupnosti, ki se uporabi znotraj skupnosti in je namenjen potrebam članov. Neposredni stik z zemljo, sobivanje z naravo, krožni tok dobrin, energije in informacij v naselbini ustvarjajo ugodno atmosfero za dobro počutje na fizičnem in duševnem nivoju skupnosti. Večji del prostora poraščajo drevesa, vrtovi in grmovnice, ki zemlje ne siromašijo, temveč jo krepijo. Vrtovi so ustvarjeni po načelih permakulture. Ker stremijo k trajnosti, za vir energije uporabljajo obnovljive vire energije, stanovanja in ostale stavbe pa so dobro izolirane in varčne. Za izgradnjo običajno uporabljajo recikliran ter naraven material z manjšim vplivom na okolje. V njih se večkrat organizirajo izobraževanja s tematiko trajnostnega razvoja, sonaravnega bivanja ter okoljske odgovornosti. Znotraj vasi pa prav tako nastajajo delovna mesta v povezavi z ekološkim kmetovanjem, ekološko pridelavo surovin, s turizmom ter z izobraževanjem (Kovač in Petrovič 2008). Trajnostne soseske so nov bivalni model in so ustvarjene s sonaravnim razvojem, ohranjajo naravne vire, zagotavljajo dober dostop do javnega prevoza, imajo sistem recikliranja odpadkov, temeljijo na skupnem odločanju svojih prebivalcev, ki se ravna po načelih trajnostnega razvoja. Soseske so prostorske enote v urbanem ali suburbanem območju. Koncept zajema odgovoren in spoštljiv odnos do okolja in družbene odgovornosti. Takšne soseske po Medvedu predstavljajo eno izmed celovitih rešitev za vzpostavitev trajnostnih ravnovesij, ki bi svoj vzor širile v širšo družbo (Medved 2015). Je sodobna oblika skupnosti, ki temelji na trajnosti in okoljski odgovornosti ter teži k čim boljšemu počutju prebivalcev. Ponuja kakovostno bivanje v soodvisnosti z naravo, prav tako pa ima nižji okoljski odtis od moderne skupnosti. Njen namen ni industrijsko kmetovanje, ampak le spodbujanje samooskrbnosti ter varstva okolja. Namen je vrnitev k sobivanju z naravo, ki nam daje stabilno in trajno okolje, če ravnamo z njo trajno in ne pohlepno. V njej člani delujejo bolj složno in solidarno kot v sodobnih urbanih mestih. Usmerjena je k medsebojnemu povezovanju, saj uspešnost temelji na sodelovanju. V njej je cenjen in jasno viden vložek truda, zato so njeni prebivalci bolj motivirani, še posebej, ker skupaj prispevajo k napredku. Veliko ekoloških vasi aktivno sodeluje z lokalnim okoljem in tako pomaga lokalni okolici z ozaveščanjem. Vse, kar ljudje potrebujemo, nam je že dano v naravi. Ker je takšno naselje manjša skupnost, je mogoče večino njene porabljene energije pridobiti iz obnovljivih virov energije. Poleg energije lahko iz okolja pridobijo tudi naraven material za gradnjo stavb. Za njih pa je prav tako značilna visoka samooskrbnost s hrano na trajnostni način (Dawson 2006). Za delovanje skupnosti so potrebne skupne vrednote, ki so njeno temeljno izhodišče. Navkljub drugačnosti med člani v skupnosti so jim vrednote skupne. Jasno opredeljene skupne vrednote so pomemben del ekološke vasi, saj prebivalce medsebojno povezuje. Navsezadnje so skupne vrednote najverjetneje razlog za izbiro sobivanja drugega z drugim. Ekovasi prav tako igrajo pomembno vlogo pri raziskovanju novih trajnostnih idej in načinov za lažje sobivanje z naravo, prav tako pa so eksperiment teh idej in novega načina bivanja. Na lokalno okolico pa delujejo kot vzor, da lahko človek sobiva z naravo na trajnejši način (Dawson 2005). J. Dawson v svoji knjigi Ekološke vasi: Nove meje za trajnost opiše pet glavnih značilnosti ekoloških vasi. Te značilnosti so medsebojno povezovanje, sodelovanje, skupne vrednote, samooskrba, raziskovanje-rast-razvoj.

4.2.1 Sodelovanje med ekološkimi vasmi

Pobudnika začetkov gibanja ekoloških vasi sta Ross in Hildur Jackson. Z namenom finančnega in strokovnega spodbujanja njihovega ustanavljanja po vsem svetu sta leta 1995

ustanovila organizacijo, ki se danes imenuje Globalna mreža ekoloških vasi oz. krajše GEN, kar v angleščini pomeni *Global Ecovillage Network*. Le-to povezuje med seboj okoli 10000 skupnosti in projektov po vsem svetu in opisuje ekološko vas kot: »namerno ali tradicionalno skupnost, ki uporablja lokalne participativne procese za celostno vključevanje ekoloških, ekonomskih, socialnih in kulturnih razsežnosti trajnosti, da bi obnovili socialno in naravno okolje« (GEN 2020). Gilman opisuje ekološke vasi kot »delujoče v vseh pogledih«, saj imajo v njih ljudje zagotovljeno hrano, bivanje, delo, aktivnosti in druženje. Za razliko od sodobnih vasi so ekološka naselja dobro organizirana, saj v njih sodelujejo vsi prebivalci. Pravi tudi, da mora biti skupnost omejena na velikost med 100 in največ 500 ljudi, da se lahko vsak posameznik počuti kot del skupnosti in ima možnost soodločanja. Po njegovem mnenju se ekološko naselje najbolj razlikuje od sodobnih mest po tem, da so dejavnosti znotraj ekoloških vasi neškodljive za naravno okolje. To pomeni, da delujejo skladno z naravo in je tako naravni krog sklenjen. Ekološke vasi so po njegovem mnenju trajne, trajno pa tudi podpirajo človeški razvoj, saj je posameznikovo življenje usmerjeno k uravnotežemu razvoju vseh njegovih vidikov življenja, tako čustvenega kot duševnega in duhovnega (Gilman 1991).

4.2.2 Cilji ekoloških vasi

Zadani cilji ekoloških vasi so nizek okoljski odtis, sobivanje z naravo, ohranjanje biotske pestrosti, povezanost skupnosti ter širše okolice, zagotavljanje varnosti in dobrega počutja, varstvo okolja ... Gre za nov način alternativnega bivanja, ki bi imel manjši vpliv na okolje, hkrati pa bi ohranjal kulturno dediščino, naravne krajine, izobraževal okolico ter svoje člane o permakulturi, obnovljivih virih energije, sobivanju z naravo na trajnostni način in širil zavedanje o okoljski odgovornosti.

4.2.3 Ekološka naselja kot možnost razvoja slovenskega podeželja

Ekološka naselja so lahko potencialna izbira za razvoj podeželja. Ana Barbarič (2005), raziskovalka ruralne sociologije na Slovenskem, pravi, da podeželja postajajo bivalni prostor ljudi, ki se preseljujejo na podeželje po upokojitvi, ali pa za ljudi, ki so zaposleni zunaj kraja bivanja (Barbič 2005). Razvoj podeželja je pomemben, saj preveliki sistemi povzročajo socialne, ekološke in prostorske težave, na takšen način pa bi razbremenili vplive urbanizacije. Manjši sistemi se lahko lažje izognejo in prilagodijo določenim težavam (Prosen 1993). Ekološke vasi so lahko priložnost za obnovo tistih delov podeželja, ki predstavljajo potencial za trajnostni razvoj. Takšnih območij je v Sloveniji veliko. Poleg sobivanja je namreč namen ekoloških vasi ravno v izkoriščanju potenciala območja za trajnostni razvoj. Ekološke vasi so pogosto ustvarjene na podeželju, kjer so nekoč stale tradicionalne vasi, ki so zdaj zaradi urbanizacije zapuščene. Opuščanje dela, povezanega s kmetovanjem, je pomenilo neodvisnost od naravnih pogojev in zemlje ter s tem zmanjšanje socialnih vezi, ki so bile ustvarjene s skupinskim delom na zemlji.

5 Nekaj primerov ekoloških vasi v Evropi

V Evropi je okoli 400 ekoloških vasi, kar predstavlja skoraj polovico vseh po svetu. Ekološke vasi v Evropi so si med seboj različne po velikosti. V večjih ekoloških vaseh, kot je na primer Findhorn, živi tudi po 450 ljudi, najmanjše pa štejejo do 4 člane. Največ ekoloških vasi je v Španiji, kar 83, saj je podnebje primerno zanje. Samo v okolici Madrida je 16 ekoloških vasi.

Slika 13: Zemljevid ekoloških vasi v Evropi.
Vir: GEN, 2020.

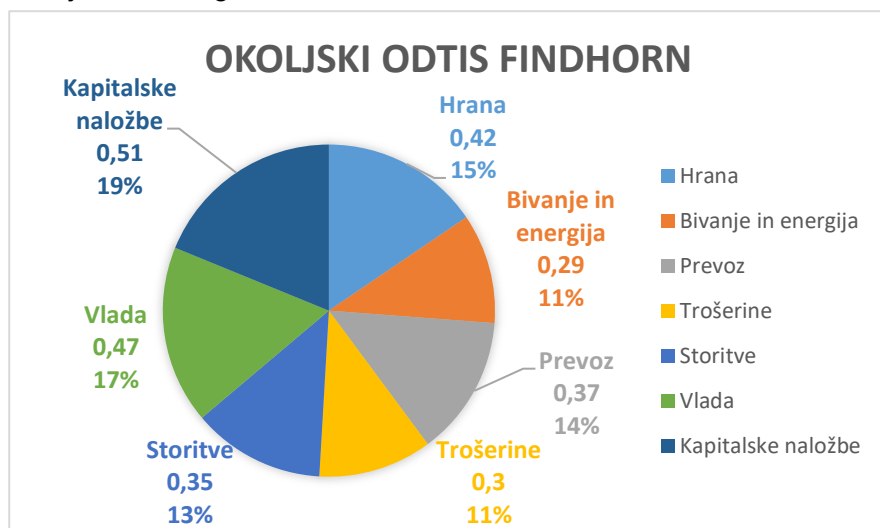
Slika 14: Findhorn, Velika Britanija.
Vir: Thomas Miller, 2017.

5.1 Findhorn (Velika Britanija)

Findhorn, ekološka vas, ki je projekt eksperimentalne arhitekturne skupnosti, leži na Škotskem, natančneje v pokrajini Moray. Glavni namen projekta je demonstracija trajnostnega razvoja na okoljskem, socialnem in ekonomskem nivoju. Projekt se je začel leta 1980 pod okriljem fundacije Findhorn, ki je bila ustanovljena 1962, vendar v današnjem času vključuje projekte, široko raznolikost organizacij in aktivnosti. V uporabi je veliko število različnih ekoloških tehnologij. Študije kažejo, da imajo prebivalci vasiце najnižji izmerjen okoljski odtis izmed vseh

skupnosti v industrializiranem svetu do sedaj, kar je polovica britanskega povprečja. V Findhornu živijo ljudje, ki so zaposleni v naselju, ter nekaj zasebnih družin, ki so zgradile svoje domove v Findhornu. V vasi se odvijajo konference, usposabljanja ter okoli 200 tečajev na leto, kar privablja ljudi z vsega sveta. Vas ima prav tako park prikolic, založbo, kavarno, tiskarno, dobrodne ustanove ter umetnostne in druge obrti. Skupnost šteje okoli 450 prebivalcev, od tega je dvesto zaposlenih v vasi. Prav tako ima vas svojo visoko šolo, kjer poteka večina tečajev. Trenutno tam živi 45 zaposlenih, prespi lahko do 145 študentov. Električno energijo pridobivajo iz vetrnih turbin, ki pridelajo 750 kW električne energije. Ker proizvedejo več električne energije kot porabijo, so neto izvozniki (Tinsley in George, Ecological Footprint of the Findhorn Foundation and Community 2006, Twinn, Bed Zed 2003). V študijo (Tinsley and George 2006) o okoljskem odtisu v Findhorn je bilo vključenih 27 bungalovov, 51 prikolic, 58 eko hiš, kuhinja skupnosti in Cluny Hill kolidž.

Okoljski odtis v gha/osebo:

Graf 1: Okoljski odtis Findhorna.
Vir: Dr. Stephen Tinsley and Heather George 2006.

Slika 15 Bed Zed, Velika Britanija.
Vir: BedZED: The story of a pioneering eco-village, 2016.

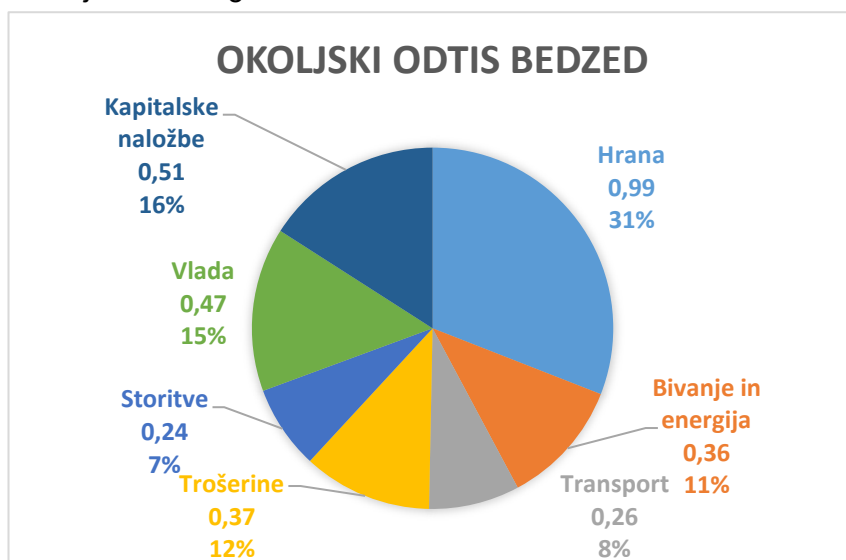
5.2 BedZED (Velika Britanija)

Beddington Zero Energy Development je okolju prijazno stanovanjsko naselje v Londonu, zasnoval ga je arhitekt Bill Dunster. Glavni namen zasnove je bil varstvo okolja s pomočjo trajnostnega življenjskega sloga. Je prva večja skupnost, zasnovana za ničelni izpust ogljika. Kot del okolju prijaznega koncepta v naselju ne podpirajo avtomobilov, temveč trajnejša prevozna sredstva; to so javni promet, kolesarjenje in hoja. Naselje ima zelo dobro povezane linije avtobusov in vlakov, prav tako pa imajo shemo za

souporabo vozil. Naselje proizvaja lastno energijo iz obnovljivih virov, kot sta fotovoltaika in odpadna lesna biomasa, s katero proizvajajo hkrati toplotno ter električno energijo. Apartmaji v BedZED-u so na visokem kakovostnem nivoju. Stanovanja so obrnjena na jug za boljši izkoristek sonca, prav tako pa so dobro izolirana s trojno zastekljenostjo. BedZED ima zbiralnik deževnice za ponovno uporabo. Naprave na posestvu so vodno učinkovite in kolikor je le možno, uporabljajo reciklirano vodo. Gradbeni materiali v BedZED-u so iz recikliranih ali obnovljivih virov maksimalne razdalje 80 kilometrov zaradi minimaliziranja energije, potrebne za transport. V BedZED-u reciklirajo vse nastale odpadke. Če že uporabljajo avtomobile, so to električna vozila, ki se polnijo na obnovljive vire in jih souporabljajo. BedZED si prizadeva za kakovostno življenje z močno povezano skupnostjo (Chris Twinn, BedZED 2003).

Graf (2) prikazuje okoljski odtis BedZED-a iz leta 2006, iz njega je razvidno, da imajo prebivalci najvišji okoljski odtis pri hrani, ki ni tipičen za okoljske vasi. Podatkov o tem, zakaj je okoljski odtis prehrane tako visok, ni bilo.

Okoljski odtis v gha/osebo:

Graf 2: Okoljski odtis BedZED.
Vir: Dr. Stephen Tinsley in Heather George, Ecological Footprint of the Findhorn Foundation and Community, 2006.

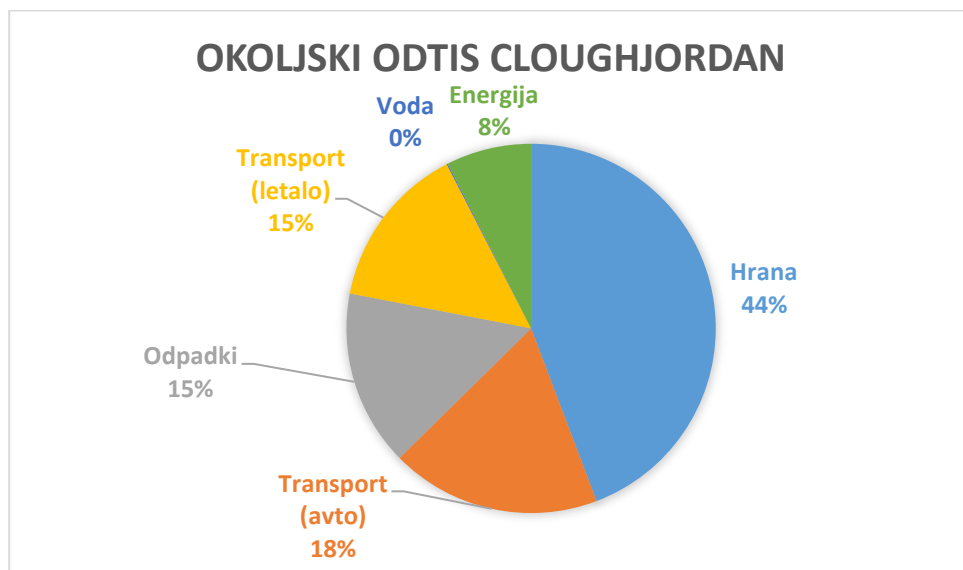

Slika 16 Cloughjordan, Irska.
Vir: Jan-Bart Spang

5.3 Cloughjordan (Irska)

Ekološka vas Cloughjordan je registrirana kot »izobraževalna dobrotelost« in je mednarodno priznana destinacija za učenje o trajnostnem življenju. Vas sestavlja 129 visoko energetske učinkovitih stanovanj. Posadili so okoli 20000 novih dreves, saj energijo pridobivajo iz biomase, prav tako pa imajo največji sistem daljinskega ogrevanja iz obnovljivih virov na Irskem. Projekt ni samo ekološko stanovanjsko naselje, temveč je cilj zgraditi »trajnostno skupnost«. Kmetovanje v Cloughjordanu deluje po postopku biodinamike, njihov cilj pa je zagotoviti prehransko popolno hrano za populacijo,

prehranjujejo se s sezonsko ter lokalno pridelano hrano na kmetiji v lasti skupnosti. Prirejajo tudi posebna izobraževanja, namenjena kmetovanju. Cloughjordan ima okoljski odtis 2 gha/prebivalca, kar je najnižji okoljski odtis od vseh zabeleženih skupnosti na Irskem. Rezultati temeljijo na prvi popolni raziskavi prebivalcev vasi leta 2014. V primerjavi z drugimi irskimi naselji so bili rezultati zelo dobri, vendar še vedno presegajo »one planet development« (1,7 gha na prebivalca) (Medmrežje: www.thevillage.ie).

Graf 3: Okoljski odtis Clougjordan.
Vir: Medmrežje: www.thevillage.ie.

Slika 17: Tamera, Portugalska.
Vir: medmrežje www.tamera.org, 2020.

5.4 Tamera (Portugalska)

Tamera ali z drugim imenom »zdravilni biotop« je mirovno raziskovalno naselje, ki želi postati samooskrbno ter trajnostno. Nenasilno sodelovanje narodov ter sobivanje živih bitij in narave so glavni nameni skupnosti Tamere.

Vizija ustanoviteljev Tamere je bila v prvi vrsti zgraditi interdisciplinarni raziskovalni center, ki bi raziskoval rešitve za ekološke in tehnološke problematike, vendar so ustanovitelji ugotovili, da resnični problemi ležijo v temeljnem človeškem odnosu, kot so pohlep, tekmovalnost ter ljubosumje. Trenutno v Tameri živi in študira okrog 250 članov, ki so del raziskav namenili odkrivanju, kako lahko ljudje

mirno živijo med seboj in z naravo ter kako ustvariti uspešno, delovno in trajnostno skupnost. Tamera je prav tako neodvisni laboratorij in mednarodno zbirališče, kjer strokovnjaki z vsega sveta delijo svoje strokovno znanje o miru in ekologiji. Leta 2008 so sodelovali ljudje iz petindvajsetih različnih držav (Medmrežje: www.tamera.org, 2020).

Slika 18: Tilos, Grčija.
Vir: EUNICE Energy Group.

5.5 Tilos (Grčija)

Do leta 2020 bodo morale vse evropske članice pridobiti 20 % vse energije iz obnovljivih virov. Tilos je prvi otok v Sredozemlju, ki je postal energetsko samooskrben s 100 % obnovljivimi viri. Hibridne vetrno-sončne elektrarne oskrbujejo 850 prebivalcev otoka in v sezonskem času mnogo več turistov. Vetrni del elektrarne proizvede 800 kW, fotovoltaični pa ostalih 200 kW električne energije, prav tako je panele kot vetrnice mogoče reciklirati. 2.4 MWh

baterija poskrbi za shranjevanje obnovljive energije med časom pomanjkanja. Za boljši pregled nad energijo imajo stavbe nameščene pametne števec, ki iz minute v minuto spremljajo porabo. Pred hibridno elektrarno je Tilos pridobival električno energijo z otoka Kos, kjer električno energijo pridobivajo s pomočjo nafte, vendar sedaj otok Tilos odvečno električno energijo izvozi na otok Kos. Tilos je z novimi tehnologijami doprinesel koristi lokalni skupnosti in gospodarstvu. To je na trajnosten način optimiziralo proizvodnjo energije na otoku, zadovoljilo samozadostnost z energijo ter prineslo večjo stabilnost in nižji ekološki odtis. Poleg tega pa bo pametno upravljanje sistema omogočilo uporabo presežene energije za polnjene električnih vozil za lokalni prevoz (Videmšek v Delo 2019, Medmrežje 1: www.greece-is.com/news/eco-island-double-win-tilos-eu-sustainable-energy-awards/, Medmrežje 2: www.europa.eu/investeu/projects/energy-production-turned-its-head-tilos_sl).

Slika 19: Trajnostni park Istra, Slovenija.
Vir: medmrežje www.parkistra.com 2020.

5.6 Trajnostni park Istra, Hrvoji (Slovenija)

Trajnostni park Istra leži v slovenski Istri v kraju Hrvoji, ustanovljen pa je bil leta 2014. Na svojih spletnih straneh so zapisali, da so do zdaj gostili že več kot 800 prostovoljcev iz enainpetdesetih držav. Skupaj so imeli že 1500 delovnih akcij in s tem opravili več kot 55500 ur prostovoljskega dela. Zapisali so tudi, da se je v zadnjih petih letih število prostovoljcev v trajnostnem parku Istra

pomnožilo za kar *dvainpolkrat*, leta 2014 so imeli 96 prostovoljcev, leta 2018 pa kar 234 prostovoljcev. Prav tako je naraslo število prostovoljskih akcij za trikrat, leta 2014 so jih imeli 149, leta 2018 pa 454. Področja dela prostovoljcev so različna, predvsem pa prostovoljci pomagajo organizacijam in posameznikom pri varovanju kulturne in naravne dediščine, izvajajo izobraževalne aktivnosti, prav tako pa pomagajo socialno šibkim ter podpirajo raznovrstne trajnostne projekte. Največji dosežek poleg podarjenih ur dela vidijo v spremenjenem načinu življenja prostovoljcev in domačinov. Kot so sami zapisali na svoji spletni strani, je izkušnja trajnostnega bivanja in prostovoljnega dela tista, ki prostovoljcem pomaga spreminjati svet v vsakodnevnem življenju na drugi strani sveta. Trajnostni park Istra pa je prejel nagrado Energy Globe Award Slovenia in status organizacije, ki deluje v javnem interesu (Medmrežje: www.parkistra.com/).

Slika 20: Mokri Potok.
Vir: Socialno omrežje Facebook Ekovas Mokri Potok.

5.7 Mokri Potok, Kočevska Reka (Slovenija)

Mokri Potok je zapuščena kočevarska vas. Danes tam stoji ekološko naselje, kjer bivajo družine in posamezniki s ciljem oblikovati ekološko vas po trajnostnih in permakulturnih načelih. Njihov poudarek je na samooskrbnosti in sožitju med ljudmi in naravo.

Lastnica zazidljivih površin je zadruga Mokri Potok, ki so jo ustanovili posamezniki z namenom ponovne poselitve kraja. Ta kraj so si izbrali z razlogom, saj je v srcu

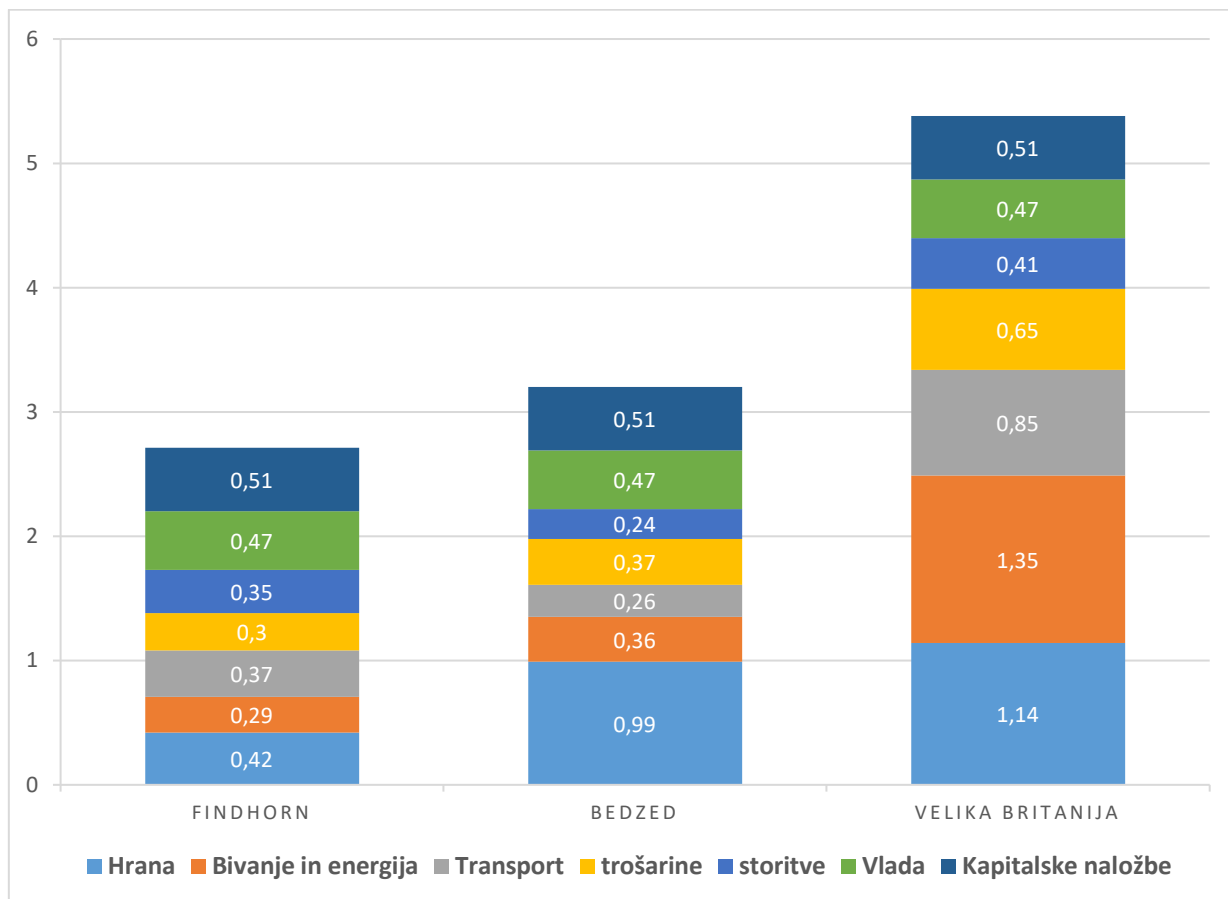
divjine odmaknjen od vsakdanje civilizacije, kjer so divje živali vsakdanji prizor. Vendar pa tovrstno bivanje ni za vsakogar, saj te okolje prisili v sožitje in sodelovanje s sočlovekom in naravo. Hkrati pa daje takšno okolje mir, ki si ga sodobni človek želi. V vasi poleg drugih dejavnosti načrtujejo tudi sonaravni turizem, vendar v obsegu, ki ne škodi naravi. Njihovo temeljno vodilo je sobivanje več družin kot celice skupnosti, ki med seboj sodelujejo. Želijo si obujati vrednote povezanosti med ljudmi, sodelovanja ter solidarnosti (Medmrežje: www.mokri-potok.si/).

7 Primerjava okoljskega odtisa ekoloških vasi

Primerjava okoljskega odtisa ekoloških vasi pomaga pri indikaciji področij, ki potrebujejo izboljšanje. S pomočjo primerjave si lahko ekološke vasi med seboj pomagajo z informacijami, kako so dosegle nižji okoljski odtis na določenem področju.

7.1 Primerjava okoljskega odtisa ekološke vasi Findhorn in BedZED s celotno Veliko Britanijo na prebivalca

Findhorn ima primerljiv okoljski odtis kot BedZED, vendar je več kot polovična razlika v korist Findhorna pri okoljskem odtisu hrane. Še posebej velika razlika med ekološkima vasema in Veliko Britanijo je okoljski odtis bivanja in energije, ki je pri Veliki Britaniji kar 1,35 ha/osebo, medtem ko je v Findhornu samo 0,29 ha/osebo.

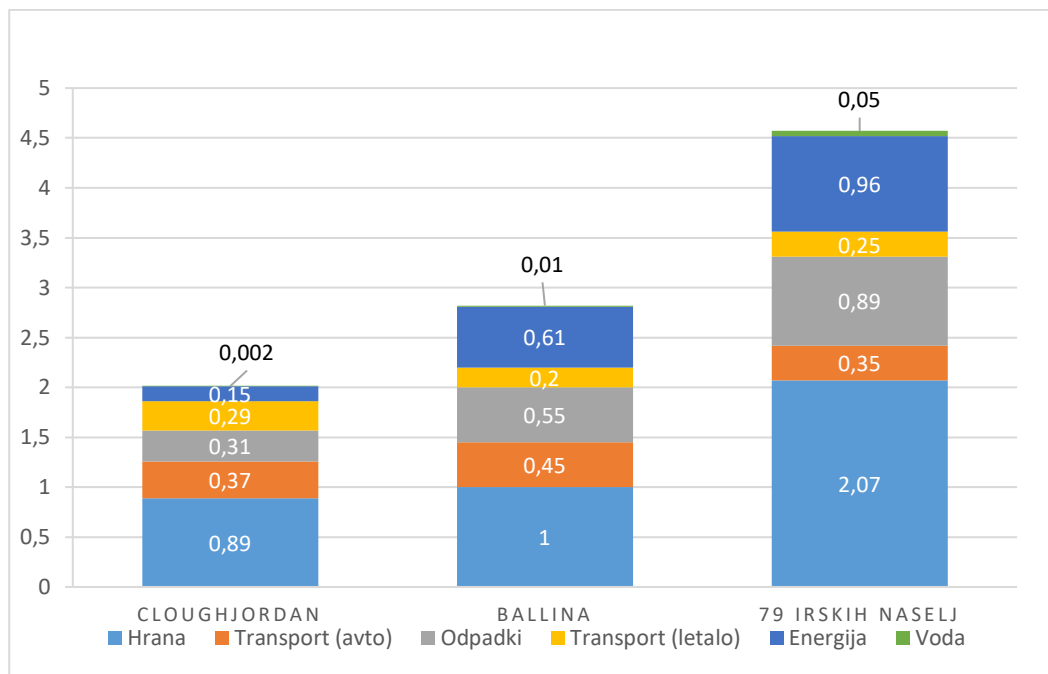
Okoljski odtis v gha/osebo.

Graf 4: Primerjava okoljskega odtisa v Findhornu, BedZED-u in Veliki Britaniji.

Vir podatkov: Študija Dr. Stephen Tinsley in Heather George, 2006.

7.2 Primerjava okoljskega odtisa Clougjordan z drugimi naselji na Irskem na prebivalca

Graf (5) prikazuje okoljski odtis ekološke vasi Clougjordan z okoljskim odtisom 2,01 gha/osebo, mesta Ballina na Irskem, ki velja za eno od okolju najbolj prijaznih mest, z okoljskim odtisom 2,82 gha/osebo ter okoljski odtis ostalih 79-ih irskih naselbin, ki imajo skupaj v povprečju okoljski odtis 4,57 gha/osebo. Iz grafa je razvidno, da ima Cloughjordan občutno nižji okoljski odtis energije (-84,3 %) kot povprečje 79-ih irskih naselij.

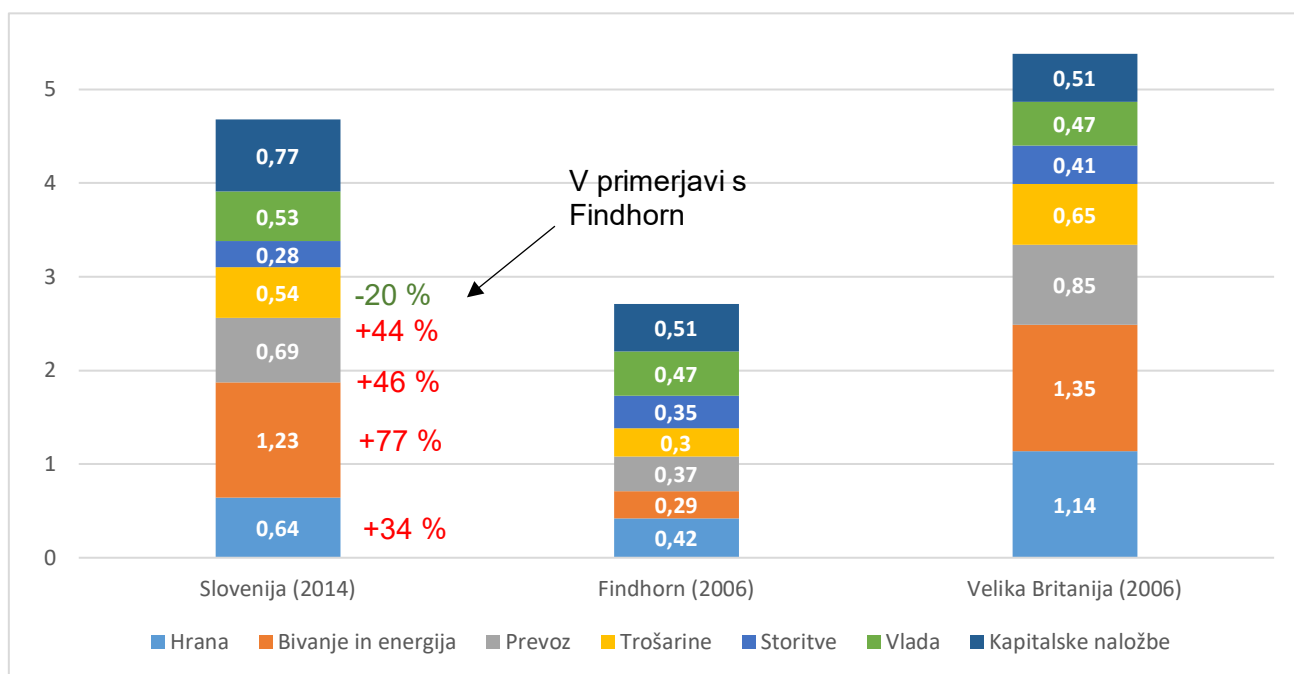
Graf 5: Primerjava okoljskega odtisa Clougjordana, Ballina, 79-ih irskih naselij.

Vir: Medmrežje: <http://www.thevillage.ie/>.

Mesto Ballina, ki leži na SZ delu Irske, je dober primer tega, da lahko imajo tudi naselja, ki niso ekološke vasi, nizek okoljski odtis. Seveda je to mogoče doseči le, če se mesto in prebivalci v njem odločijo za okolju bolj prijazen življenjski slog. Ballina ima za 38 % nižji okoljski odtis v primerjavi z ostalimi mesti na Irskem.

7.3 Okoljski odtis Slovenije v primerjavi s Findhorn ekološko vasjo

V diplomski nalogi je podana hipoteza, da imajo ekološke vasi nižji okoljski odtis od Slovenije. Zato je narejena primerjava okoljskega odtisa med Slovenijo in ekološko vasjo Findhorn. Slednja je bila izbrana, saj je najverjetneje ena izmed najuspešnejših ekoloških vasi, poleg tega so bili zanjo narejeni zelo natančni izračuni o okoljskem odtisu. Uporabljeni so podatki iz leta 2014, in sicer za Slovenijo, saj je izvor okoljskega odtisa natančneje opredeljen kot za leto 2006 oz. 2017. Okoljski odtis Slovenije je bil leta 2017 4,9 gha/osebo, leta 2014 pa 4,68 gha/osebo. V letu 2006 je imela Velika Britanija okoljski odtis 5,38 gha/osebo, v letu 2017 pa 4,2 gha/osebo (Global Footprint Network 2020). Iz tega je razvidno upadanje okoljskega odtisa Velike Britanije. Primerjati državo s tako majhnim naseljem je nenatančno, vendar podatkov o okoljskem odtisu za slovenska mesta ni. Slovenija je imela v letu 2014 okoljski odtis 4,68 gha/osebo, medtem ko je imela ekološka vas Findhorn leta 2006 okoljski odtis 2,71 gha/osebo (Technical Report: The Ecological Footprint of Slovenia 2018, Ecological Footprint of the Findhorn Foundation and Community 2006). Največja razlika v okoljskem odtisu je bila pri bivanju in energiji. Findhorn je imel oz. ima za 77 % nižji okoljski odtis za bivanje in energijo, kar je bilo predvidljivo, saj Findhorn v celoti pridobiva energijo iz obnovljivih virov. Slovenija bi lahko znižala okoljski odtis bivanja in energije s pomočjo obnovljivih virov energije ter z višjo energetske učinkovitostjo. Slovenija je imela v primerjavi s Findhorn nižji le okoljski odtis storitev. Le-ta predstavlja komunikacijske, izobraževalne, rekreacijske storitve itd. Okoljski odtis vlade in kapitalskih naložb sta na ravni države, saj sta sestavljena iz državnih investicij in drugih storitev, povezanih z vodenjem države. Več o tem je v članku Technical Report: The Ecological Footprint of Slovenia, 2018 ter Ecological Footprint of the Findhorn Foundation and Community, 2006.

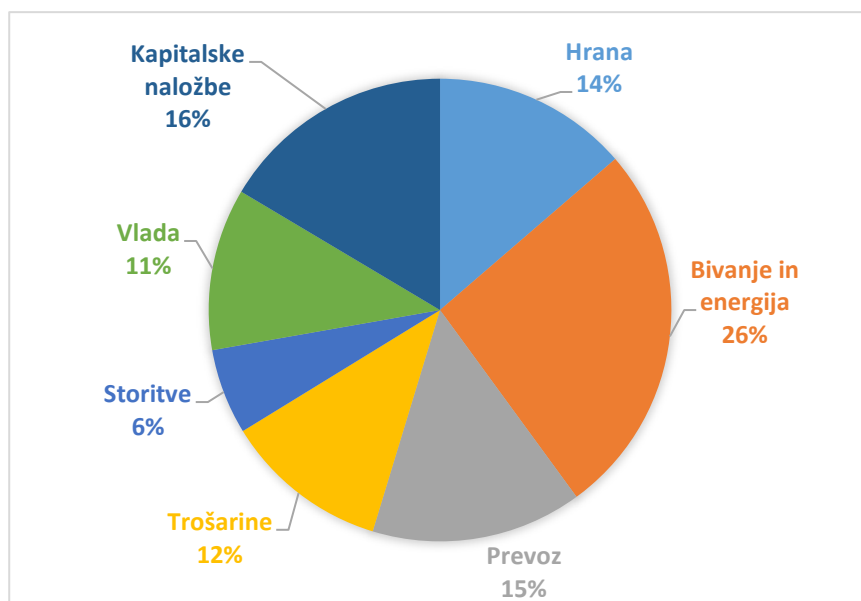
Okoljski odtis v gha/osebo.

Graf 6: Primerjava okoljskega odtisa Slovenije (2014) s Findhornom.

Podatki za Slovenijo vir: Technical Report: The Ecological Footprint of Slovenia, 2018.

Podatki za Findhorn vir: Ecological Footprint of the Findhorn Foundation and Community, 2006.

Graf (7) prikazuje okoljski odtis Slovenije v letu 2014 v odstotkih.

Graf 7: Okoljski odtis Slovenije leta 2014 v odstotkih.

Vir: Technical Report: The Ecological Footprint of Slovenia, 2018.

8 Prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti ter nevarnosti ekoloških vasi

Prednosti ekoloških vasi

1. Naravi prijaznejši biotop:
 - Nizek okoljski odtis.
 - Ohranjanje biološke raznovrstnosti.
 - Samooskrba.
 - Naravnejše okolje v primerjavi z urbanim okoljem (poraščenost z drevesi, nizke stavbe, ohranjen rečni biotop, manj neprekinjeno pozidane površine ...).
2. Človeku prijaznejše okolje:
 - Ekološke vasi izvajajo politiko dobrega počutja, zaradi česar so prebivalci v ekoloških vaseh v povprečju srečnejši od prebivalcev v okolju (Hall 2015). Politika dobrega počutja je politika, katere fokus je osredotočen na splošno dobro počutje ljudi in ne le na gospodarsko rast. Stebri politike dobrega počutja v ekoloških vaseh so (Grinde 2009):
 - Globlji osebni odnosi.
 - Kohezija, sodelovanje ter reševanje konfliktov.
 - Praksa osebnostne rasti.
 - Osredotočena perspektiva na otroka.
 - Praznovanja in poudarki na kulturi.
 - Zdrava hrana, fizična aktivnost ter bližina narave.
 - Ekološko odgovorno vedenje.
 - Manj stresno in bolj naravno okolje za življenje.
 - Biolog Bjørn Grinde je mnenja, da so ljudje v sodobni družbi bolj izpostavljeni stresu kot v okolju, bližje našim evolucijskim normam (Grinde 2009).
3. Okoljsko ter socialno trajnostno okolje.

Slabosti ekoloških vasi

1. Ekološke vasi so trenutno ekonomsko netrajnostne.
 - Ekonomski razvoj pripomore k cenejšim, lažje dostopnim, učinkovitejšim napravam za pridobivanje energije iz obnovljivih virov.
2. Filozofija ekoloških vasi deluje samo v manjših krogih ljudi, zaradi česar ima večina ekoloških vasi omejeno rast skupnosti (Grinde 2009).
3. Določene ekološke vasi so neestetskega videza in izstopajo iz naravnih vzorcev s večbarvnimi stanovanji.

Slika 21: Clough Jordan.
Vir: Gabrielle Monaghan, 2017.

4. Pridružitve že obstoječi ekološki vasi je lahko zahtevna.
5. Večina ekoloških vasi ne posega po modernizacijah, kar lahko daje vtis, da niso naklonjeni novitetam.

Priložnosti ekoloških vasi

1. Razvoj podeželja.
2. Ponovna naselitev zapuščenih vasi:
 - Primer takšnega dejanja sta ekološka vas Mokri Potok na Kočevskem ter ekološka vas Lakabe, ki se nahaja v španskem gorovju v Pirenejih, kjer je nekoč stala zdaj že zapuščena vas.
3. Ekološki turizem:
 - Sprostitev od vsakodnevnega stresa in vrnitev k naravi.
 - Ljudi pogosto privlači ekološka vas kot bežanje pred vsakodnevno željo po uspehu, ker bi radi spet pridobili ravnovesje v svojem življenju (Grinde 2009).
4. Rehabilitacijski prostor:
 - Veliko ekoloških vasi se lahko ukvarja s težavami duševnih bolnikov, ki niso resno obravnavane v širši družbi. Pri uporabi orodij, kot so socialni forumi, delavnice nenasilne komunikacije, poslušanje in pogovor v krogu ustvarijo dobro počutje pri ljudeh, ki to potrebujejo (Grinde 2009).
5. Okolje za vzgojo otrok:
 - Če želimo uvesti idejo o dobrem počutju kot splošni cilj družbe, potem je najboljši način, da se začne to uvajati že pri mlajših, saj bodo potem bolj odprta generacija odraslih. Skrb za dober razvoj čustvenega počutja otrok je pomembna za zmanjšanje anksioznosti naslednjih generacij in s tem pomembna za strategije dobrega počutja. Trenutna visoka anksioznost je povezana z neupoštevanjem čustvenega počutja otrok v preteklosti (Grinde 2009). Ekološka vas Sieben Linden je ustvarila t.i. »gozdni« vrtec, ki privablja otroke iz celotne regije.
6. Okoljski aktivizem:
 - Aktivizem je lahko pripomoček za doseganje nekaterih nujnih ukrepov.
7. Ekološke vasi so lahko priložnost za preučevanje različnih teorij in rešitev za okoljske in socialne probleme.

Nevarnosti ekoloških vasi

1. Ekološka vas se lahko razvije v obliko komune, ki spominja na sekto, kar bi odvrnilo ljudi od ekoloških vasi.
2. Zaradi okoljskih dejavnikov in strogih pravil pri kmetovanju (npr. prepovedana uporaba fitofarmaceutskih sredstev) v nekaterih ekoloških naseljih je lahko pridelava hrane nestabilna, kar bi lahko privedlo do pomankanja.

9 Anketa o želji po bivanju v ekološki vasi

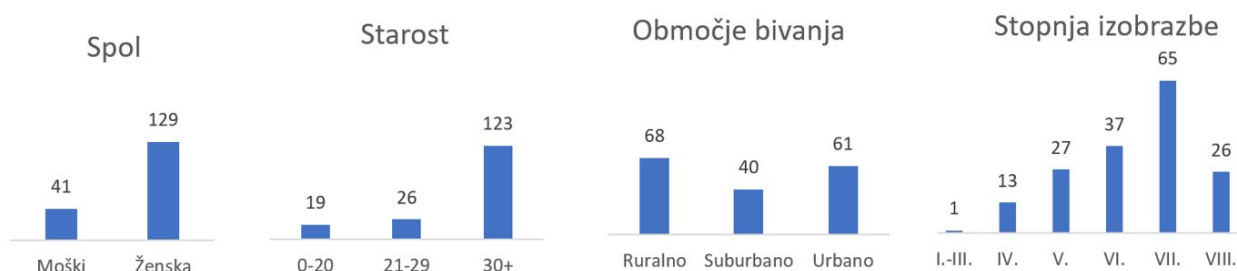
V diplomsko delo je bila vključena spletna anketa, s pomočjo katere smo želeli izvedeti, ali si ljudje želijo živeti v ekoloških naseljih in zakaj.

9.1 Uvod v anketo

Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz šestih vprašanj zaprtega tipa, šestih vprašanj kombiniranega tipa ter treh vprašanj z mersko lestvico. V anketi je sodelovalo 170 anketirancev, med njimi je bilo 129 žensk in 41 moških.

Prva vprašanja v anketi so se navezovala na osnovne podatke anketirancev kot so spol, starost, območje bivanja ter stopnja izobrazbe. Peto in šesto vprašanje sta se navezovala na osveščenost anketirancev o okoljskem odtisu ter ekoloških vaseh. Sedmo, osmo in deveto vprašanje pa se je navezovalo na željo anketiranih po bivanju v ekoloških vaseh ter na navedbo razlogov, zakaj si tega želijo oz. ne. Deseto in trinajsto vprašanje se je nanašalo na količino časa, ki ga preživijo v naravi. Enajsto in dvanajsto vprašanje se je navezovalo na to, kako pomembna je hrana za anketirance ter ali bi bili pripravljeni kupovati hrano z nižjim okoljskim odtisom. V teoretičnem delu je bilo namreč ugotovljeno, da predstavlja prehrana velik del okoljskega odtisa prebivalcev. Štirinajsto vprašanje je anketirancem omogočalo, da vrednotijo, kako pomembni so jim določeni dejavniki, tj. skladnost vrednot anketirancev, ki si želijo bivati v ekološki vasi, z vrednotami ekoloških vasi. Odgovori niso bili vključeni v rezultate ankete, saj je bilo kar nekaj anketirancev, ki so trditve verjetno razvrščali v napačnem vrstnem redu (namesto od 1-10 so razvrščali 10-1), nekaj anketirancev pa na vprašanje ni odgovorilo. Petnajsto vprašanje se je navezovalo na splošno počutje anketiranih, saj nas je zanimalo, kako na počutje ljudi vpliva bližina narave.

11.1.1 Statistika anketirancev

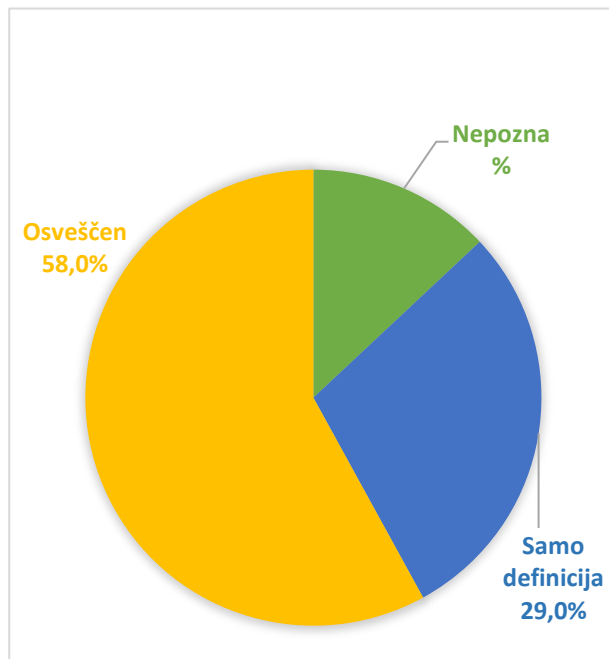
Slika 22: Statistika anketirancev.

Povprečni čas reševanja ankete: **4 min 21 s.**

Povprečno počutje anketirancev: **7.6.**

9.2 Osvešččenost anketirancev

Peto in šesto vprašanje v anketi se je navezovalo na osvešččenost anketirancev o okoljskem odtisu in ekoloških vaseh.

Graf 8: Osvešččenost o okoljskem odtisu.

Na peto vprašanje je 22 anketiranih odgovorilo, da ne ve, kaj je okoljski odtis. Z grafa (8) je razvidno, da to predstavlja 13 % vseh sodelujočih. 49 oz. 29 % vseh anketiranih je za okoljski odtis že slišalo in vedo, kaj pomeni. Kar 98 oz. 58 % anketiranih je osvešččenih o problematiki, ki jo odraža okoljski odtis. Po rezultatih ankete je razvidno, da je večina anketiranih osvešččena o okoljskem odtisu. Osvešččenost o okoljskem odtisu anketiranih nas je zanimala v poglavju 9.13, s pomočjo katerega smo poskušali potrditi hipotezo 3.

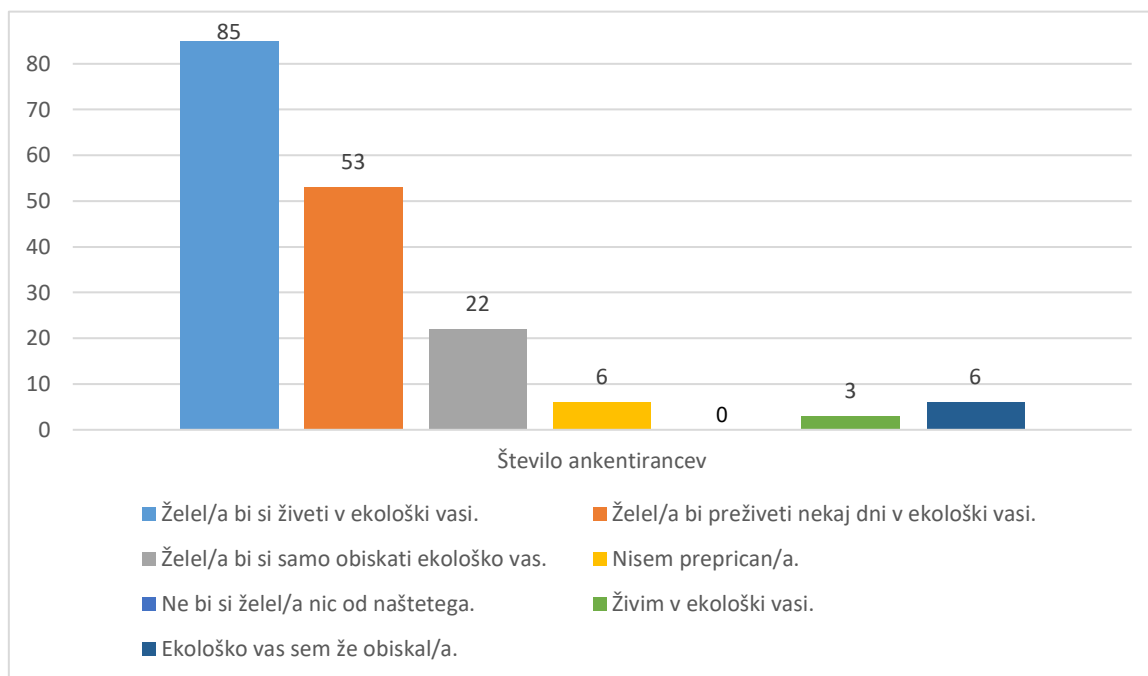

Graf 9: Osvešččenost o ekoloških vaseh.

Na šesto vprašanje glede osvešččenosti o ekoloških vaseh je 17 anketiranih oz. 10 % odgovorilo, da za ekološke vasi pred anketo še ni slišalo. 80 anketiranih oz. 47 % je bilo tistih, ki so za ekološke vasi že slišali, vendar ne vedo natančno, kaj ekološke vasi so. 74 oz. 43 % pa je bilo takšnih, ki vedo, kaj so ekološke vasi. Največ anketiranih se je v anketi opredelilo, da so za ekološke vasi samo slišali. Moje mnenje je, da bi lahko ekološkim vasem namenili več pozornosti, saj bi to pritegnilo več ljudi in s tem vplivalo na večjo možnost za boljši razvoj ekoloških vasi.

9.3 Želje anketiranih o obisku in življenju v ekoloških vaseh

S sedmim vprašanjem je bil anketiranim na kratko predstavljen pojem ekološka vas, v odgovorih pa so lahko izrazili svoje želje glede obiska oz. bivanja v ekološki vasi. Izmed 170-ih sodelujočih anketirancev jih je 85 (50 %) izrazilo, da bi si želeli živeti v ekološki vasi, 53 (31 %) bi si jih želelo v ekološki vasi preživeti nekaj dni, 22 (13 %) anketiranih pa bi ekološko vas samo obiskali. 6 anketirancev o tem še ni bilo prepričanih, nihče pa ni izbral odgovora, da si ne želi obiskati ekološke vasi. Med anketiranci jih je 6 ekološko vas že obiskalo, 3 pa naj bi v ekološki vasi že živeli. Ker je bilo pri vprašanju več možnih odgovorov, je odgovorov več kot sodelujočih. A v primeru, da je anketiranec izbral odgovor, da bi si želel živeti v ekološki vasi, ter hkrati, da si želi ekološko vas obiskali oz. v njej preživeti nekaj dni, se je njegov odgovor štel le za »želel/a bi si živeti v ekološki vasi«.

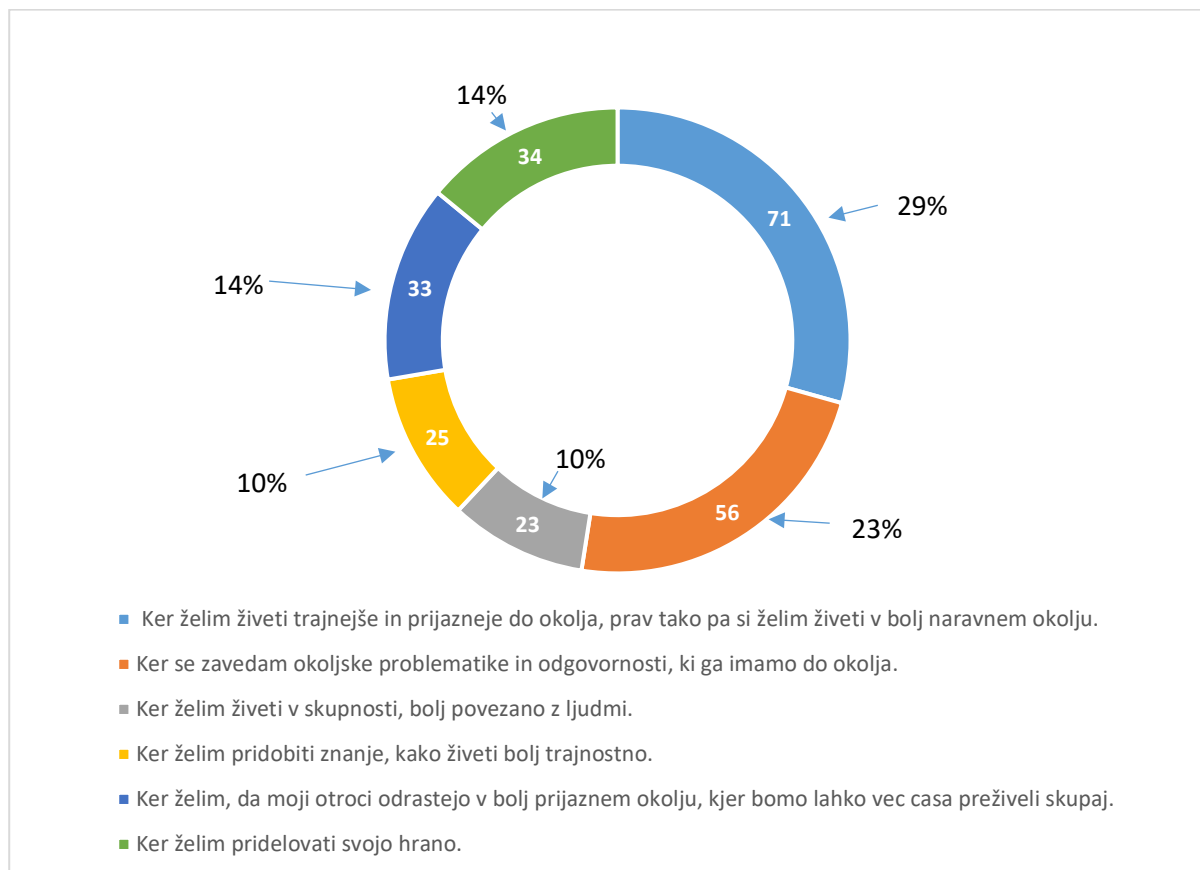

Graf 10: Želje anketirancev.

Velik delež ljudi si želi živeti v ekološki vasi, vendar je delež populacije, ki dejansko živi v ekoloških vaseh, zelo majhen. V Sloveniji v ekoloških vaseh živi približno 20–25 ljudi, kar predstavlja približno 0.001 % celotnega prebivalstva. V praksi ni enostavno najti primerno ekološko vas za bivanje, poleg tega večina trenutnih ekoloških vasi bolj spominja na komune kot na futuristična naselja. Vendar imajo ekološke vasi v prihodnosti zaradi vse večje osveščenosti ljudi o globalnem segrevanju možnost razcveta.

9.4 Razlogi anketirancev za željo po bivanju v ekološki vasi

V diplomskem delu smo želeli raziskati razloge, zakaj bi si anketiranci želeli bivati v ekoloških vaseh. Izmed 84 anketirancev, ki so v sedmem vprašanju navedli, da bi si želeli živeti v ekološki vasi, je v osmem vprašanju navedlo svoje razloge za to. Možnih je bilo več odgovorov. Najpogostejši razlog za željo po življenju v ekološki vasi je bila želja po trajnostnem in okolju prijaznem življenjskem slogu v bolj naravnem okolju – ta razlog je bil naveden enainšesdesetkrat. Drugi najpogostejši razlog je bil zavedanje okoljske problematike in odgovornosti, ki jo imamo do okolja. Sledili so še razlogi, kot so želja po pridelovanju svoje hrane, prijaznejšem okolju za otroke, želja po znanju o trajnostnem načinu življenja ter življenju v skupnosti.

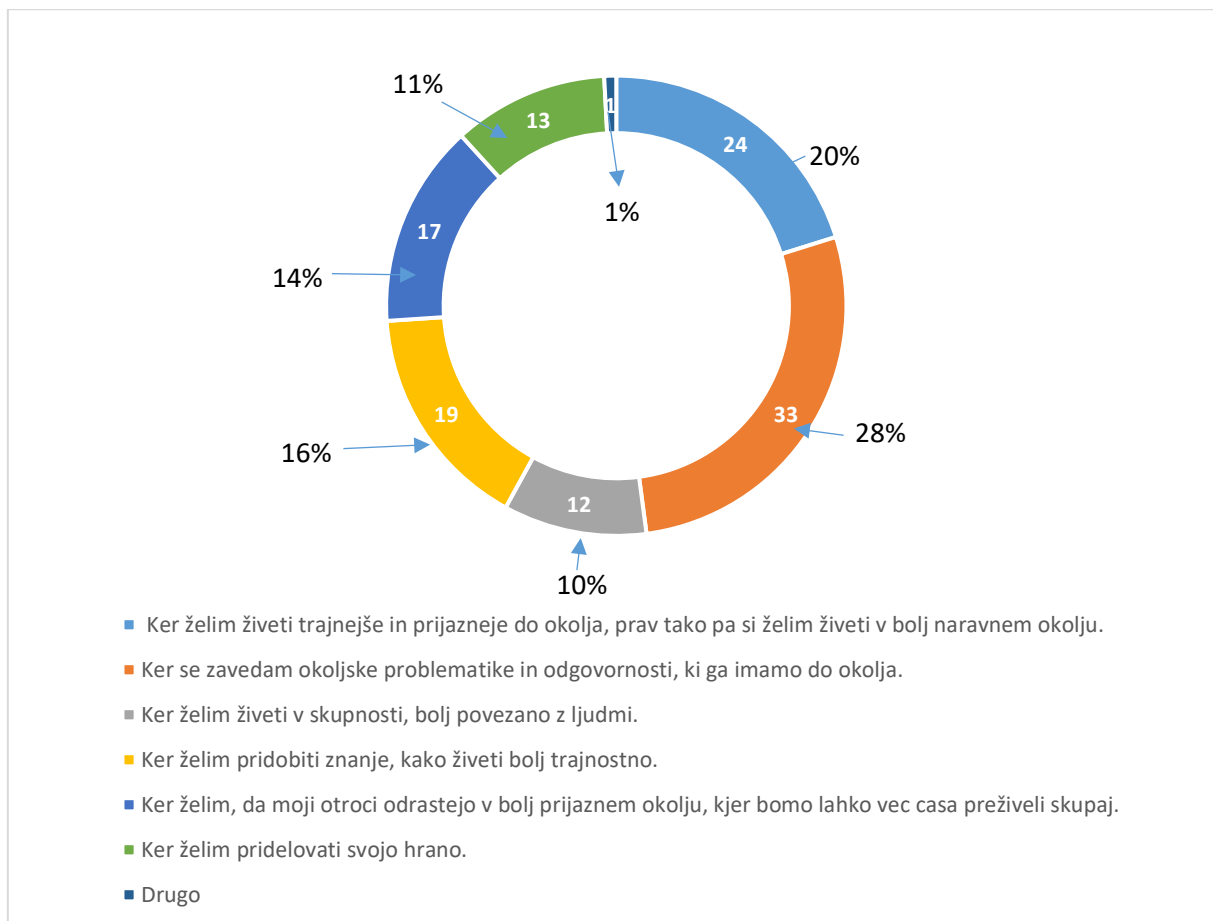

Graf 11: Razlogi, zakaj si anketiranci želijo živeti v ekološki vasi.

Iz grafa (11) je razvidno, da si večina anketirancev želi bivati v ekološki vasi zaradi ekoloških razlogov in ne socialnih. Najmanj anketirancev je izbralo odgovor, da si želi bivati v ekološki vasi zaradi želje po življenju v skupnosti.

9.5 Razlog za večdnevni obisk ekološke vasi

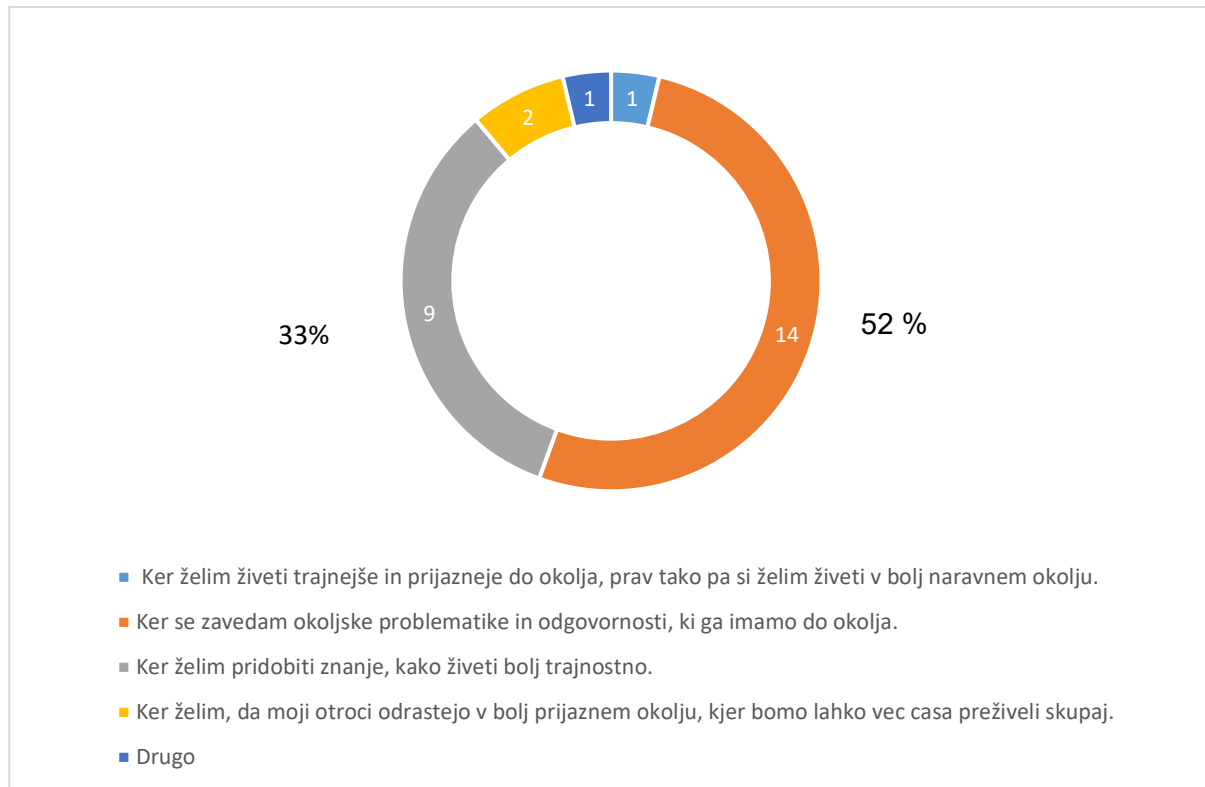
V primerjavi z grafom (11) je večji delež takšnih, ki bi v ekološki vasi preživel več dni, ker se zavedajo okoljske problematike in odgovornosti do okolja – takšnih odgovorov je bilo 33. Pod drugo je anketiranec navedel, da si želi preživeti nekaj dni v ekološki vasi, ker ga zanima trajnostno življenje v praksi.

Graf 12: Razlogi anketirancev za željo po večdnevem obisku ekološke vasi.

9.6 Razlog za obisk ekološke vasi

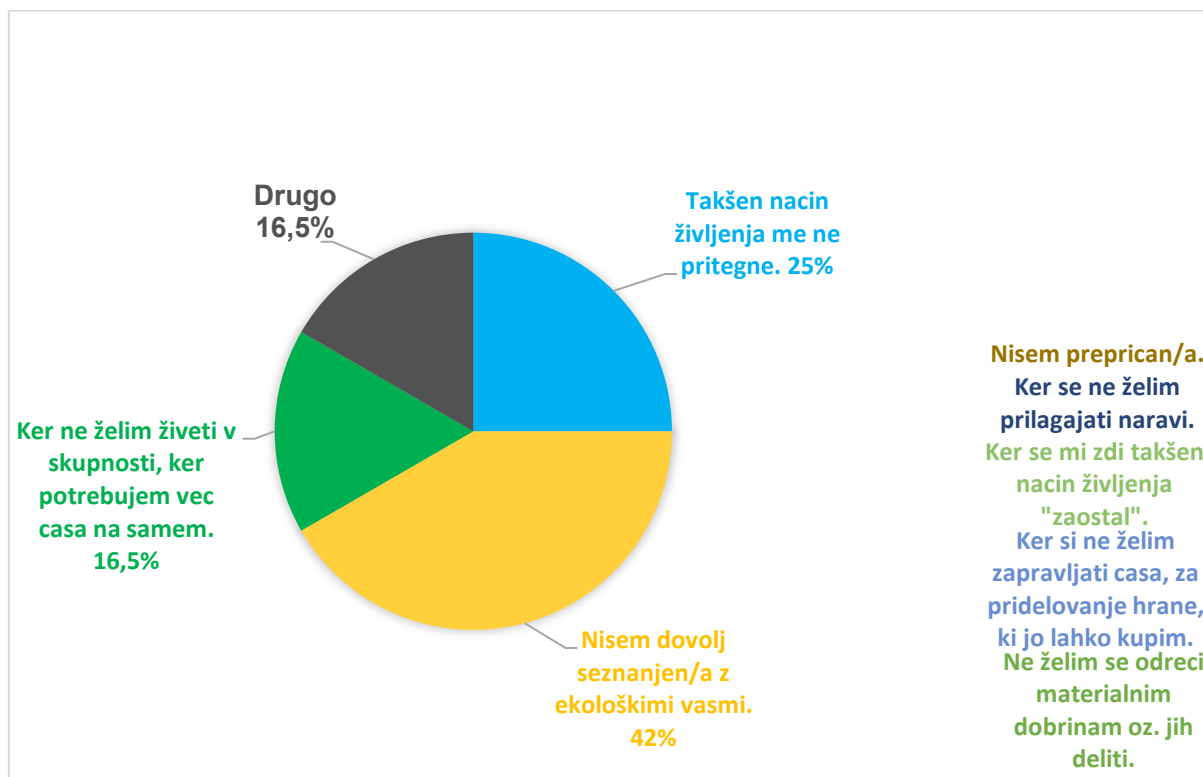
Tako kot pri grafu (12) je tudi pri grafu (13) največ anketiranih izrazilo, da bi obiskalo ekološko vas, ker se zavedajo okoljske problematike in odgovornosti do okolja. Drugi največkrat izbrani razlog je bila želja po znanju o trajnostnem načinu življenja. Pod drugo je anketiranec navedel, da si želi obiskati ekološko vas, da bi podrobneje spoznal prakso bivanja v ekološki vasi.

Graf 13: Razlogi anketirancev za željo po obisku ekološke vasi.

9.7 Razlogi, zakaj anketiranci ne bi živeli v ekološki vasi oz. zakaj še niso prepričani

V devetem vprašanju so imeli anketirani priložnost izraziti, zakaj si ne bi želeli živeti v ekološki vasi. Največkrat izbran razlog je bil, da niso dovolj seznanjeni z ekološkimi vasmi, kar je tudi razvidno iz grafa (14). Prikazani so tudi tisti odgovori, ki jih nihče izmed anketiranih ni izbral. Trije anketiranci so izbrali, da jih takšen način življenja ne pritegne, pet jih je izrazilo, da še niso dovolj seznanjeni o ekoloških vaseh, dva anketiranca pa si ne želita živeti v skupnosti, ker potrebujeta več časa zase.

Graf 14: Razlog anketirancev, zakaj ne bi živeli v ekološki vasi.

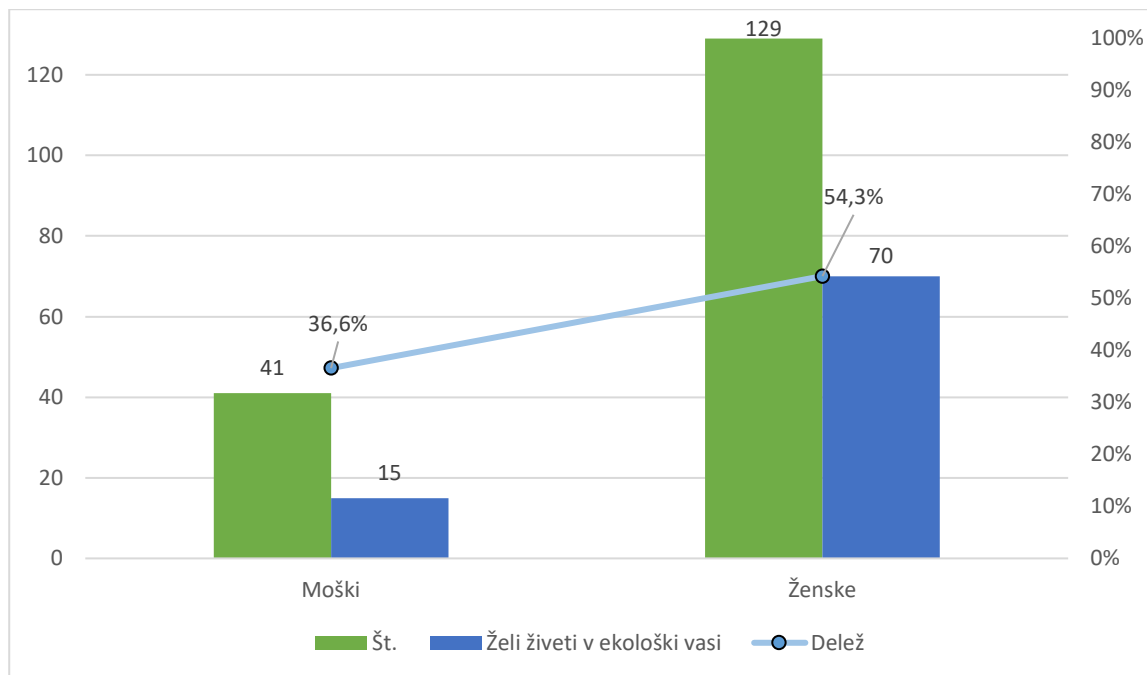
Pod možnost »drugo« so anketiranci zapisali:

Eden izmed anketiranih je napisal, da ne ve, če ekološke vasi res prihranijo več prostora kot intenzivno kmetijstvo in da bi si to želel izvedeti na obisku ekološke vasi.

Ena izmed anketiranih je izrazila skrb, da ni prepričana, ali bi v ekološki vasi našla aktivnosti za svoj obstoj in službo ter da ni prepričana, če je v ekoloških vaseh poskrbljeno za zdravje in kulturo.

9.8 Želja anketirancev glede na spol

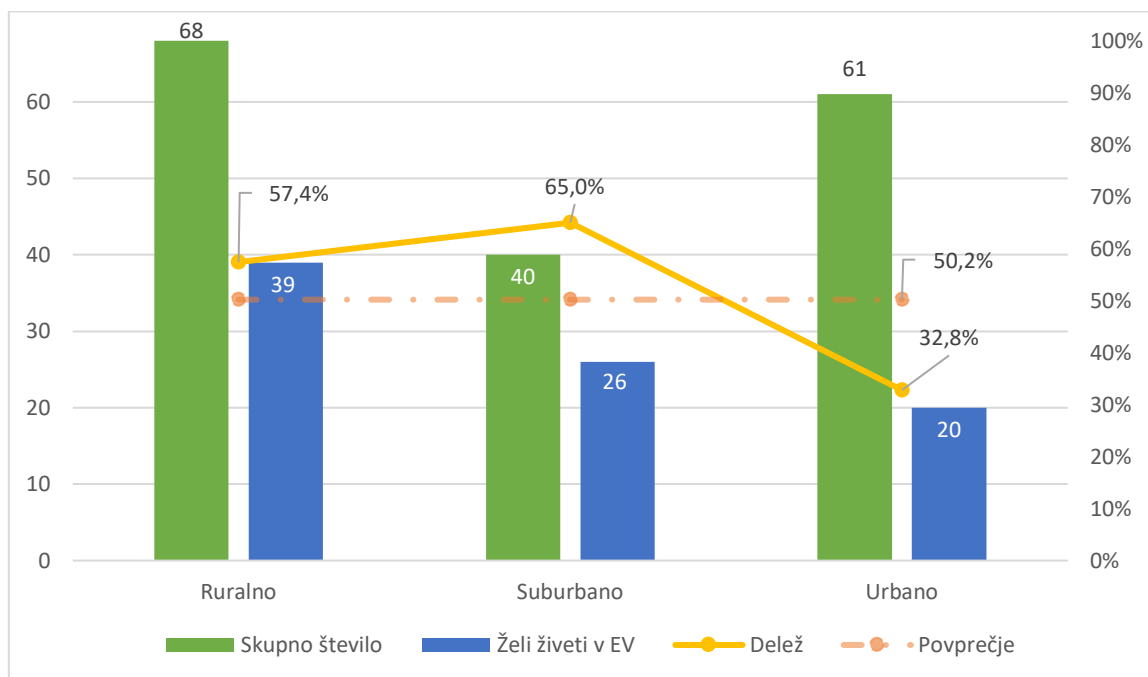
V anketi je sodelovalo 41 moških in 129 žensk. 70 žensk je v sedmem vprašanju izbralo, da bi si želelo živeti v ekološki vasi, to pa predstavlja 54,3 % vseh anketirancev ženskega spola. Delež tistih, ki si želijo bivati v ekološki vasi, je tak, da imajo moški v povprečju za 17,7 % nižji rezultat, vendar jih je bilo premalo, da bi bil to signifikanten podatek.

Graf 15: Želja po bivanju v ekološki vasi glede na spol.

9.9 Želja po bivanju v ekološki vasi glede na območje življenja anketiranih

Anketiranci so v raziskavi opredelili, iz katere regije prihajajo. Največ je bilo anketirancev iz ruralnega območja (68 anketirancev), kjer je večina (57,4 %) izrazila, da si želijo živeti v ekološki vasi. Drugo najbolj pogosto območje je bilo urbano z 61-imi anketiranimi. Anketiranci iz urbanega območja so v najmanjšem deležu izrazili željo po ekoloških vaseh, delež takšnih je bil le 32,8 %. To je 32,2 % nižji delež v primerjavi z suburbanim območjem, kjer je 65 % delež anketiranih izrazil željo po bivanju v ekološki vasi v sedmem vprašanju.

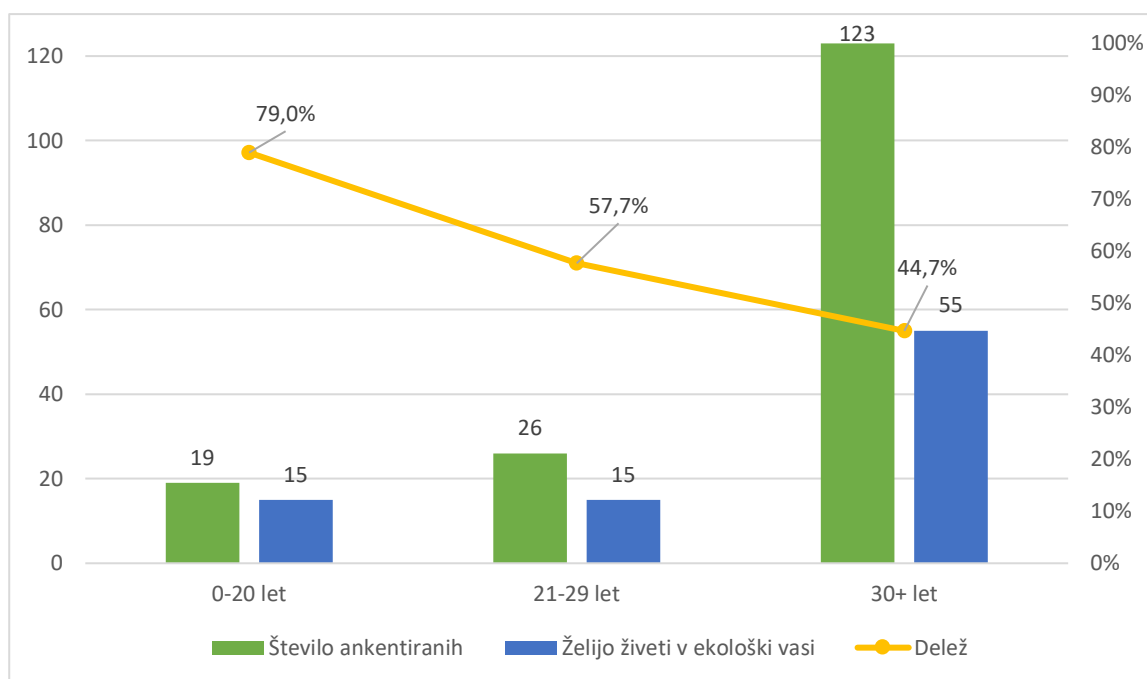
Legenda: EV – Ekološka vas.

Graf 16: Želja anketirancev po bivanju v ekološki vasi glede na območje življenja anketiranih.

Anketiranci iz urbanega območja so imeli med vsemi skupinami najnižji delež želje po bivanju v ekološki vasi. Delež je znašal samo 32,8 %, medtem ko je bilo povprečje 50,2 %. Kot je bilo omenjeno v 4. poglavju, ljudje v urbanem okolju bolj stremijo k individualnosti kot skupnosti. Ljudje se po svetu v večini selijo v suburbana območja zaradi boljše lokalne skupnosti, miru, zelenih površin, zdravja ter zaradi otrok. Vse te vrednote najdemo tudi pri ekoloških naseljih in njihovih članih, kar bi lahko pojasnilo visok delež takšnih, ki prihajajo iz suburbanega območja in si želijo živeti v ekološkem naselju.

9.10 Želja anketirancev po bivanju glede na starostno strukturo

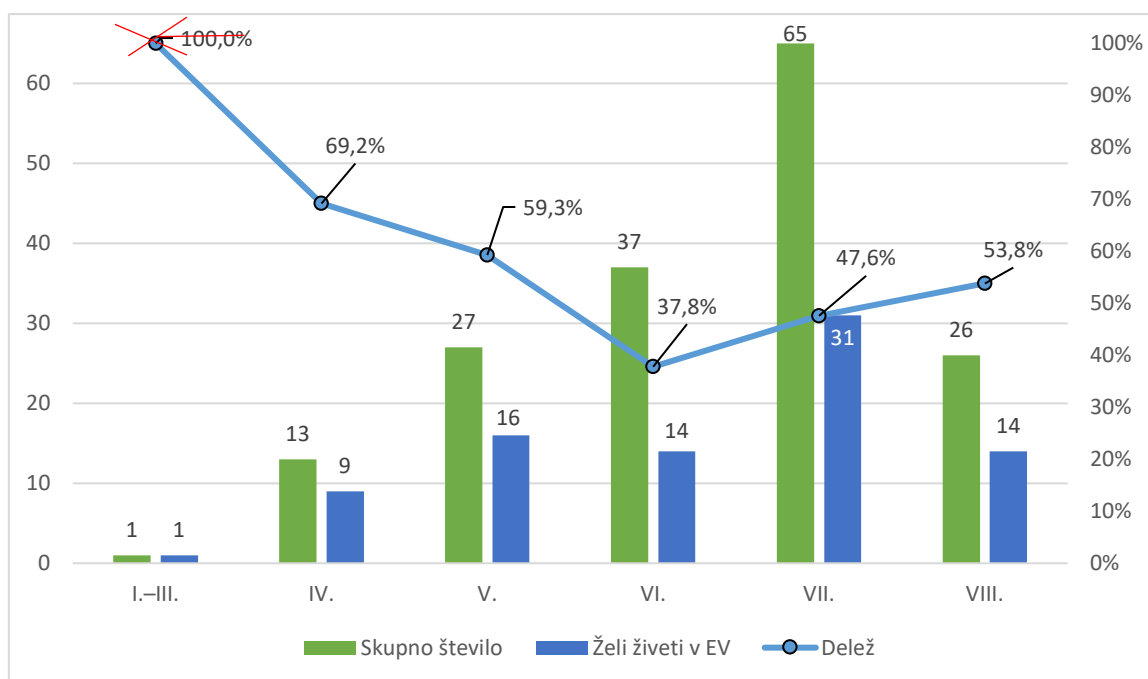
Anketiranci so bili v analizi razporejeni v 3 starostne skupine. Predvidevano je bilo, da bo največ anketirancev, starih med 21–29 let, vendar je bilo takšnih le 26, medtem ko je bilo anketirancev, starih nad 30 let, 123. Na razdelitev starostnih skupin je vplivala tudi ideja, da mladostniki med 0–20 letom še ne resno razmišljajo o tem, kjer bi živeli, medtem ko mladi na prehodu v odraslost že razmišljajo o tem, hkrati pa še niso vezani na določen prostor kot odrasli (zaradi službe, otrok ipd.). V anketi je manjkala starostna skupina starejših, saj se je pričakovalo, da takšnih ne bo, ker je anketa potekala preko spleta. Razlika v številu anketirancev iz posamičnih starostnih struktur je bila velika, in sicer zaradi napačnega predvidevanja o starostni strukturi anketiranih pred anketiranjem, zaradi česar so tudi večja odstopanja. Največji delež takšnih, ki so v sedmem vprašanju odgovorili, da si želijo živeti v ekološki vasi, glede na starostno strukturo, je bil med anketiranci, starimi med 0 in 20 let, 79 %, kar je 34,3 % višji delež kot med tistimi, ki so bili starejši od trideset let..

Graf 17: Želja anketirancev po bivanju v ekološki vasi glede na starostno strukturo.

9.11 Želja po bivanju v ekološki vasi glede na stopnjo izobrazbe

Glede na stopnjo izobrazbe so se lahko anketiranci opredelili v šest skupin. Največ anketiranih je imelo VII. stopnjo izobrazbe oz. so se v času ankete izobraževali za VII. stopnjo, takšnih je bilo 65. Samo en anketiranec je imel stopnjo izobrazbe med I. in III., zaradi česar delež iz te skupine statistično ni signifikanten. Največji delež takšnih, ki so v anketi izbrali, da si želijo živeti v ekološki vasi, je bilo glede na stopnjo izobrazbe anketirancev z izobrazbo IV. stopnje, vendar je odstopanje predvsem zaradi majhnega števila sodelujočih - le 13 anketiranih je imelo stopnjo IV., od tega si jih je 69 % želelo živeti v ekološki vasi. Najmanj so izrazili željo po bivanju v ekološki vasi anketiranci s VI. stopnjo izobrazbe, in sicer le v 37,8 %. Za življenje v ekoloških vaseh in sobivanjskih skupnostih se v praksi načeloma odločajo ljudje z višjo stopnjo izobrazbe. V ZDA ima v sobivanjskih skupnostih 80 % prebivalstva najmanj V. stopnjo izobrazbe, medtem ko je v ZDA takšnih samo 30 % (Meltzer 2005).

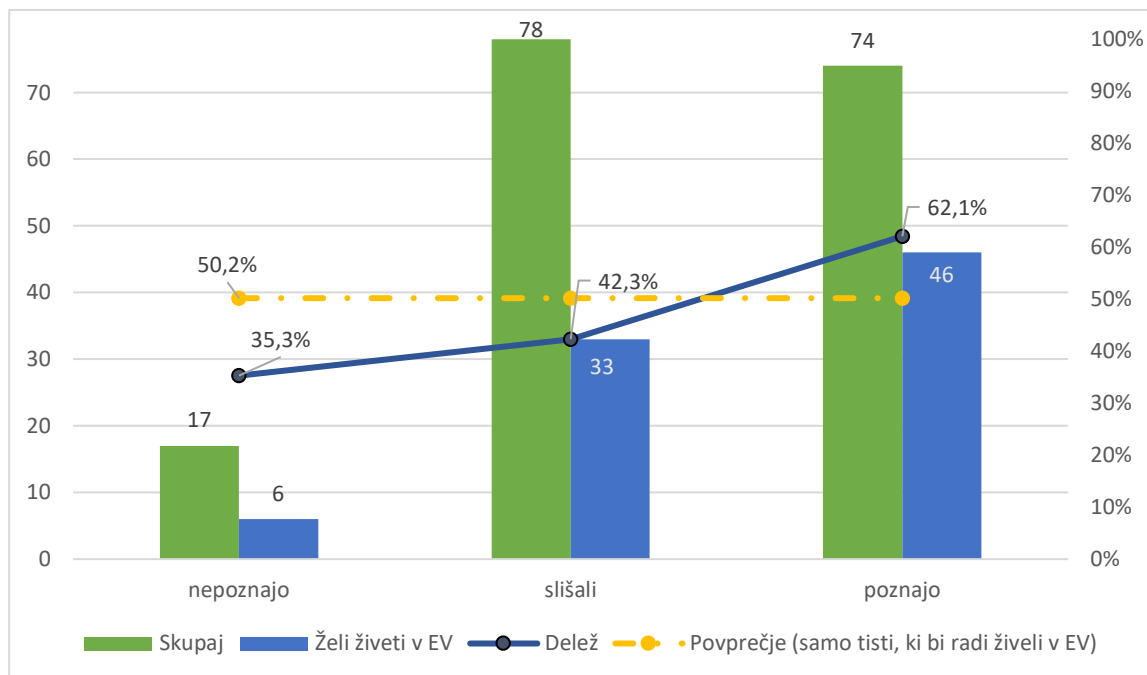

Graf 18: Želja anketirancev po bivanju v ekološki vasi glede na stopno izobrazbe.

Iz grafa ni razvidno, na kakšen način vpliva stopnja izobrazbe na željo po bivanju v ekološki vasi.

9.12 Želja po bivanju v ekološki vasi glede na osveščenost o ekoloških vaseh

Anketirancev, ki vedo, kaj so ekološke vasi, je bilo 74, med njimi jih je večina (62,1 %) v sedmem vprašanju izrazila, da si želi živeti v ekološki vasi. Delež tistih, ki so za ekološke vasi samo slišali, je bil za 19,8 % nižji od deleža tistih, ki vedo, kaj ekološka vas je. Najnižji delež pa je bil tisti, ki pred anketo še niso slišali za ekološke vasi in bi v njih živeli le v 35,3 %.

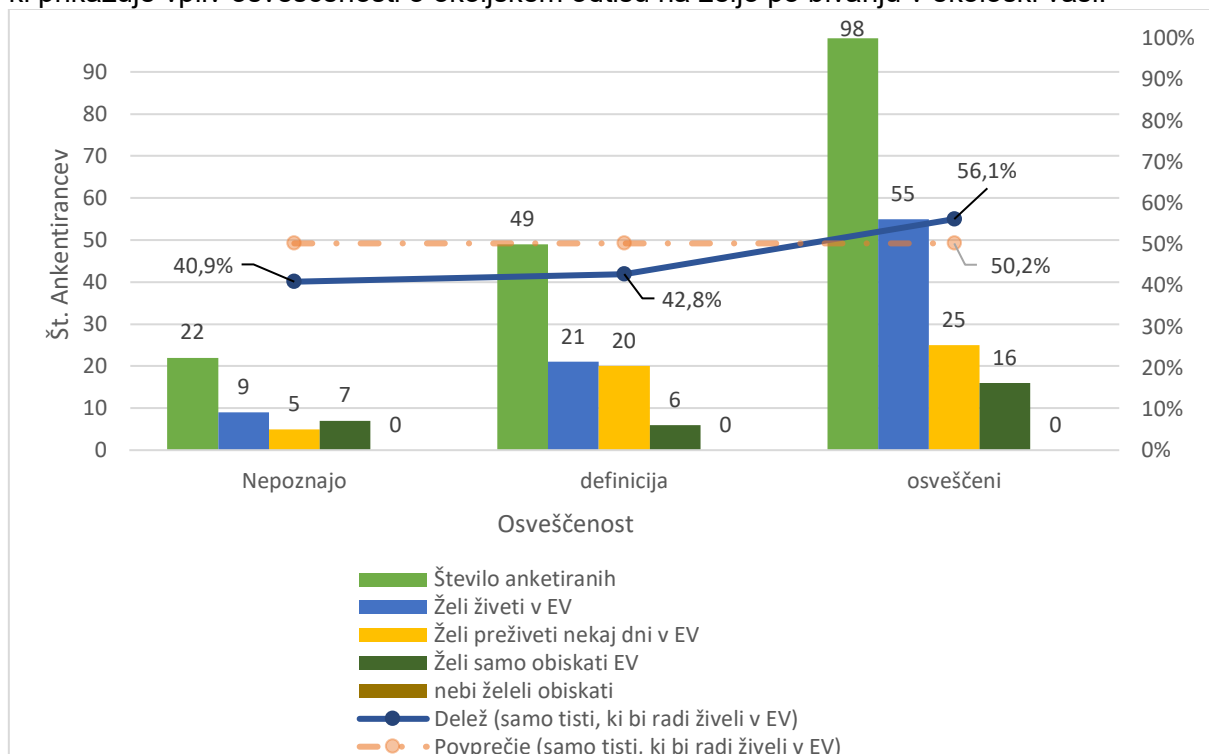
Graf 19: Povezava med osveščenostjo o ekoloških vaseh z željo po bivanju v ekološki vasi.

Čeprav je za ekološke vasi slišala že večina anketirancev, bi bilo tistih, ki si želijo bivati v ekološki vasi, več, če bi jim bila bližje predstavljena tematika o ekoloških vaseh.

Takšnih, ki so za ekološke vasi samo slišali, in tistih, ki poznajo ekološke vasi, je bilo približno enako, vendar je bil delež teh, ki si želijo bivati v ekološki vasi in ekološke vasi poznajo, za približno 20 % višji od tistih, ki so za ekološke vasi samo slišali.

9.13 Povezava med osveščeno o okoljskem odtisu in željo po bivanju v ekološki vasi

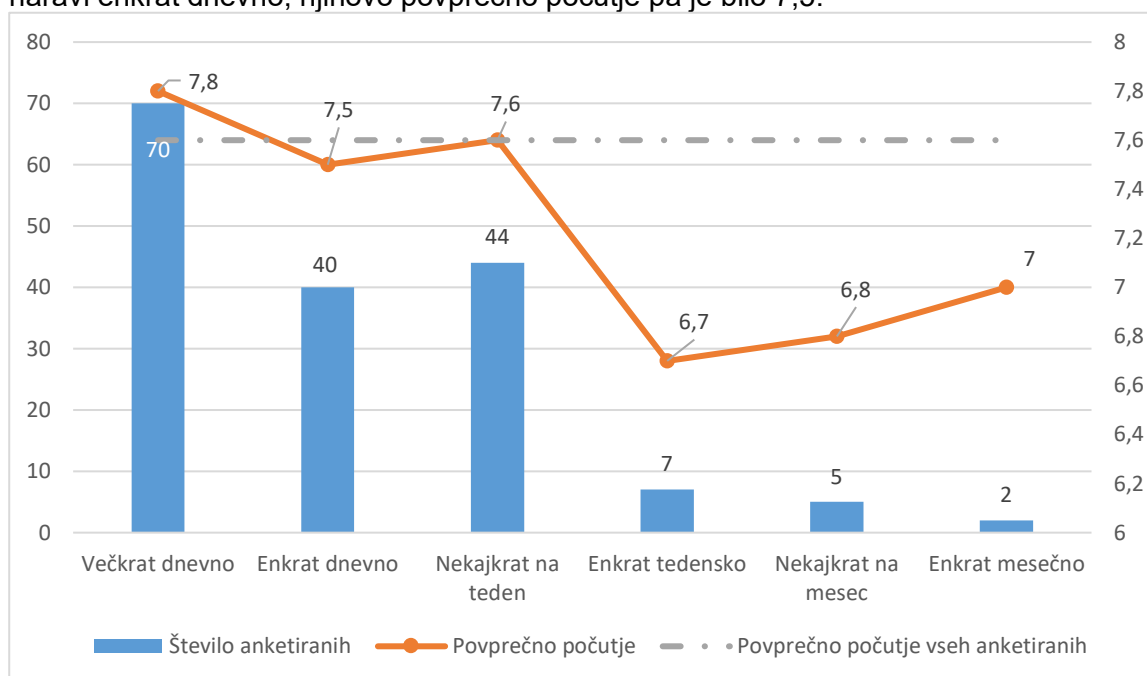
Med 98-imi anketiranimi, ki so osveščeni o problematiki, ki ga odraža okoljski odtis, si jih 55 želi živeti v ekološki vasi, kar predstavlja 56,1 % vseh osveščenih. Delež takšnih, ki si želijo živeti v ekološki vasi in ne vedo, kaj je okoljski odtis, je bil za 15,2 % nižji v primerjavi z deležem tistih, ki so osveščeni in si želijo bivati v ekološki vasi. V 3. hipotezi diplomskega dela je bilo navedeno, da bi se za ekološko naselje odločilo več ljudi, če bi bolje poznali ekološko problematiko in bili bolj osveščeni o okoljskem odtisu. To je razvidno iz grafa (20), ki prikazuje vpliv osveščenosti o okoljskem odtisu na željo po bivanju v ekološki vasi.

Graf 20: Vpliv osveščenosti o okoljskem odtisu na željo po bivanju v ekološki vasi.

9.14 Vpliv preživetega časa v naravi na počutje

Preživljanje časa v naravi dokazano izboljšuje duševno in telesno zdravje, ki sta sestavni del dobrega počutja (Pluta 2012). Pluta poudarja, da ko smo v stiku z naravo, se nam povišuje raven motivacije, občutek avtonomije ter pripadnost z naravo, posledica tega je boljše ekološko vedenje. V zadnjem, 15. vprašanju, so anketiranci ocenili svoje splošno počutje, v 10. vprašanju pa so navedli, koliko časa preživijo v naravi. Vprašanji sta bili vključeni v anketo z namenom, da bi dokazali povezanost dobrega počutja z bližino narave. Povprečno počutje vseh anketiranih je bilo 7,6. Najbolje so se počutili anketiranci, ki so v naravi večkrat dnevno s povprečno oceno 7,8. Takšnih anketirancev, ki so v naravi samo enkrat tedensko oz. manj, je bilo v anketi premalo, da bi bili podatki statistično signifikantni; bilo jih je namreč le 14, vendar je bila njihova ocena počutja v povprečju precej nižja – le 6,8. 70 anketiranih je v naravi večkrat dnevno, njihovo povprečno počutje pa je bilo 7,8, 40 je bilo takšnih, ki so v naravi enkrat dnevno, njihovo povprečno počutje pa je bilo 7,5.

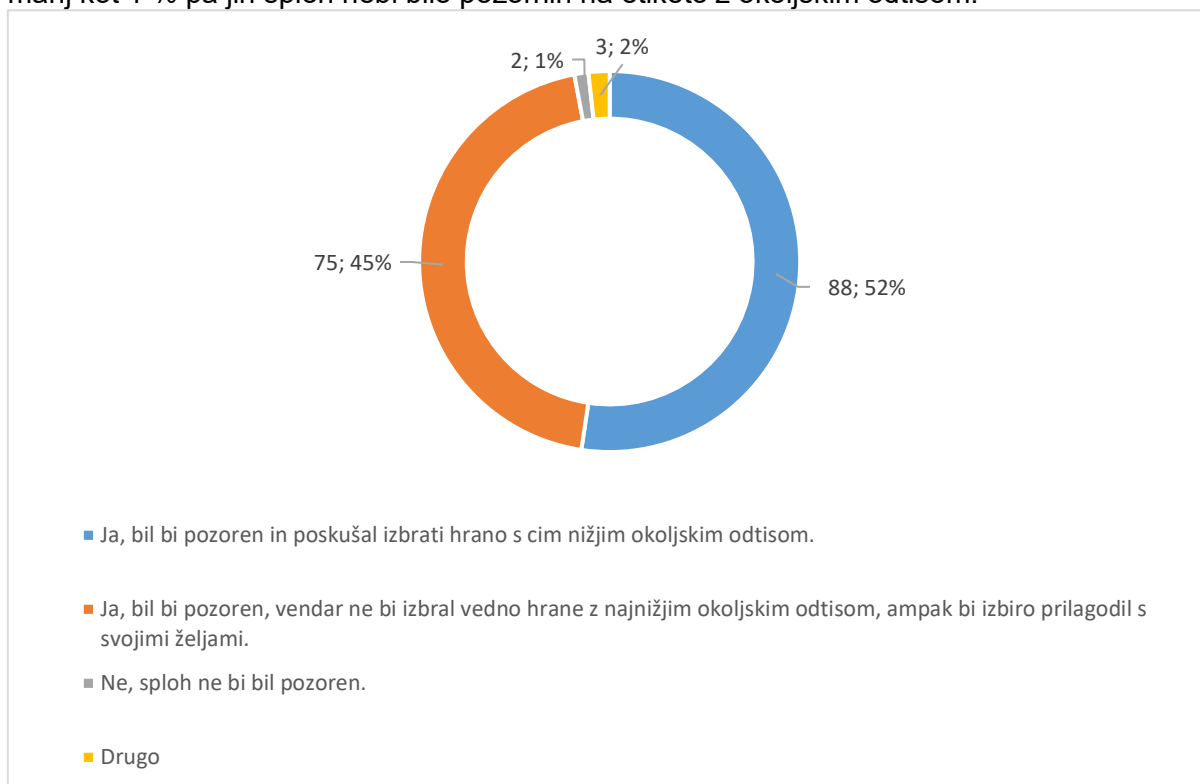

Graf 21: Počutje anketirancev glede na preživet čas v naravi.

Eden od ciljev naloge je bil ugotoviti razliko v počutju ljudi, ki živijo bližje naravi in počutju tistih, ki živijo v urbanem okolju. Vendar pa zaradi premajhnega vzorca anketiranih podatki niso statistično signifikantni. Zato tudi v grafu (21) prikazane povprečne vrednosti niso relevantne. Z raziskavo ni mogoče povezati dobrega počutja anketirancev z bližino narave, niti ni mogoče zaključiti, ali se anketiranci bolje počutijo, ker preživijo več časa v naravi, ali pa so v naravi več časa, ker se počutijo bolje.

9.15 Pripravljenost anketirancev k znižanju okoljskega odtisa hrane

Hrana je bistvena za življenje živih bitij. Pri ljudeh pa igra tudi pomembno vlogo pri kulturi ter ekonomiji. Ljudje se zavedajo, da hrana, ki jo jedo vpliva na njihovo zdravje in počutje, vendar se še vedno premalo zavedajo vpliva pridelave in transporta hrane na okolje. V svetu hrana predstavlja 26 % celotnega okoljskega odtisa, še vedno pa jo v 30 % zavržemo (Global Footprint Network 2019). V anketi je bilo prav tako vprašanje, če bi bili anketiranci pripravljeni izbirati hrano z nižjim okoljskim odtisom, če bi bila hrana označena z okoljskim odtisom. Večina anketiranih (52 %) je pritrčila, da bi bili pozorni in izbirali hrano s čim nižjim okoljskim odtisom. 45 % anketiranih bi bilo pozornih, vendar ne bi vedno izbrali hrane z najnižjim okoljskim odtisom, ampak izbiro prilagodili svojim željam. Samo 2 anketiranca oz. manj kot 1 % pa jih sploh nebi bilo pozornih na etiketo z okoljskim odtisom.

Graf 22: Pripravljenost anketirancev za nakup hrane z nižjim okoljskim odtisom.

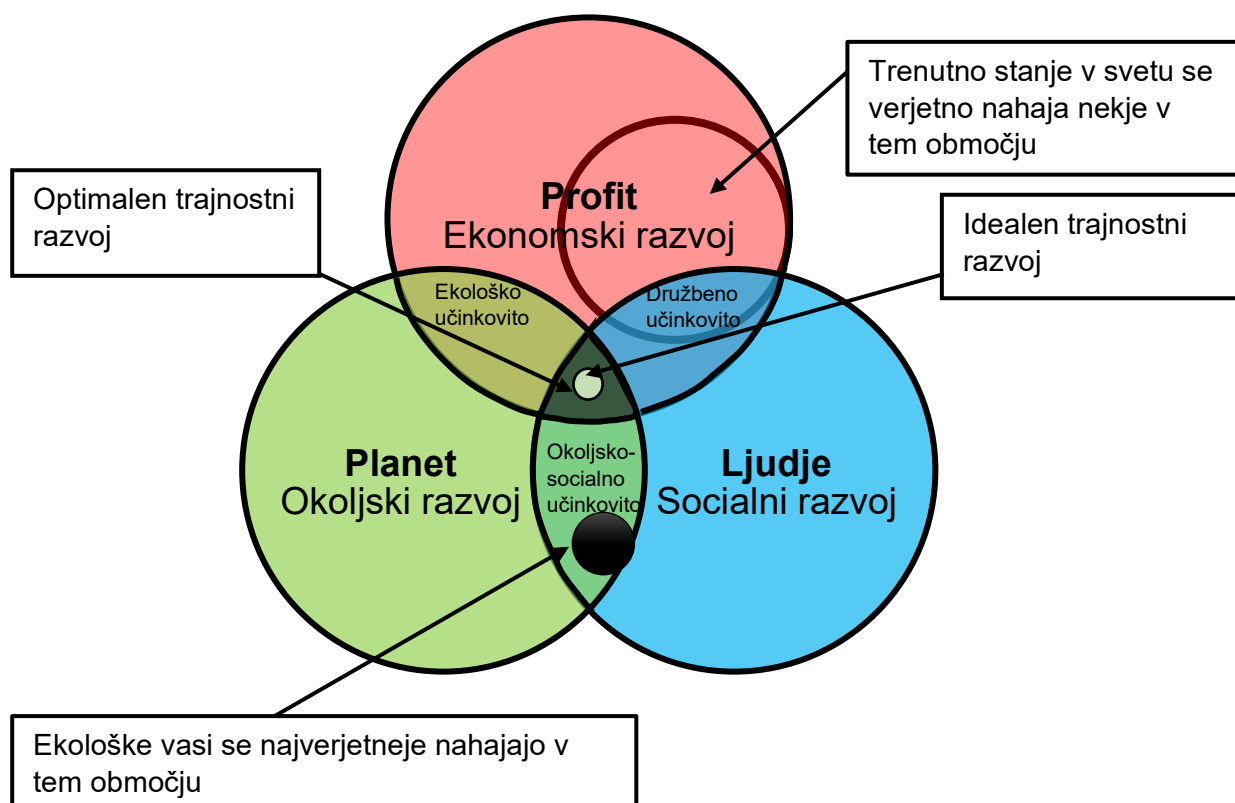
Ena izmed anketirank je pod možnost »drugo« zapisala, da že izbira hrano na tovrsten način.

Za drugi dve anketiranki ima hrana že zdaj preveč etiket in si jih sami ne moreta privoščiti.

10 Razprava in diskusija hipotez

V diplomskem delu je bilo načrtovano raziskati, ali bi bili ljudje pripravljeni živeti v ekološki vasi in zakaj bi se za tovrstno življenje odločili ter kako ozaveščenost o problematiki okoljskega odtisa in biokapacitete vpliva na njihovo odločitev. Poleg tega je bilo v diskusiji načrtovano raziskati razliko v stopnji stresa med ljudmi, ki živijo v urbanem okolju, in tistimi, ki živijo v bolj naravnem okolju. Vendar smo se zaradi kompleksnosti raziskave odločili bolj osredotočiti na pregled že znane literature o povezavi stresa z življenjskim okoljem. O tem so v svojih razpravah pisali mnogi znani sociologi in biologi (Simmel 2000, Wirth 1938, Beck 2001, Dawson 2006 in Grinde 2009), katerih stališča smo na kratko obravnavali v teoretičnem delu diplomske naloge. V praktičnem delu pa smo v povezavi s to problematiko raziskali vpliv preživetega časa v naravi na splošno počutje posameznikov.

Skozi diplomsko delo smo ugotovili, da so ekološke vasi okoljsko ter socialno trajnostne, vendar jim do optimalnega trajnostnega razvoja primanjkuje ekonomska trajnost. To je verjetno nasprotje trenutnemu stanju v svetu. Če bi ekološke vasi umestili v sliko (1), bi bile na položaju »Okoljsko-socialno učinkovito«. Trenutno stanje v svetu se verjetno med državami razlikuje, vendar je v večini držav prevladujoča kapitalistična družbeno gospodarska ureditev, katere glavni temelj in cilj je ekonomska rast in dobiček. Pogosta je tudi socialistična ureditev, ki se bolj osredotoča na socialni razvoj.

Slika 23: Umestitev ekoloških vasi v shematičen prikaz trajnostnega razvoja.

V teoretičnem delu je ugotovljeno, da je situacija, ki jo prikazujeta okoljski odtis in biokapaciteta, resna. Leta 2019 smo presegli biokapaciteto Zemlje za 73 %. To pomeni, da smo porabili v tem letu 73 % več dobrin, kot jih je naš planet sposoben obnoviti v enem letu (Global Footprint Network 2020). Samooskrbne ekološke vasi kljub vsemu niso rešitev iz ekološke krize. Četudi bi vsi živeli, kot živijo v Cloughjordanu, ki ima med ekološkimi vasmi najnižji okoljski odtis, bi še vedno presegali biokapaciteto za 25 % (Medmrežje: www.thevillage.ie). Kot je razvidno s slike (10), so države tretjega sveta zaenkrat še edine, ki dosegajo mejne vrednosti okoljskega odtisa, vendar zaradi eksponentne rasti števila prebivalcev njihova biokapaciteta hitro upada; zato bo slej kot prej presežena, prav tako pa si verjetno nihče ne želi živeti v pogojih, v kakršnih živijo ljudje v državah v razvoju (Ecological Footprint Network 2020, medmrežje: www.worldometers.info 2021).

Čeprav tovrstne vasi niso popolna rešitev, nas njihovi člani ozaveščajo in opozarjajo, da so v svetu potrebne spremembe in da je sobivanje z naravo možno. Zaradi vse slabših ekoloških razmer ter velikega interesa po bivanju v takšnih vaseh se bo čez čas verjetno pojavilo vse več ekoloških vasi, kar bi lahko privedlo do njihovega razvoja. V ekoloških vaseh bi verjetno živelo več ljudi, če bi se o njih govorilo pogosteje, kar prikazuje graf (19). Iz le-tega se lahko razbere, da je 20 % več anketiranih, ki poznajo koncept ekološke vasi, izrazilo željo po bivanju v vaseh v primerjavi s tistimi, ki so za takšne vasi le slišali. Najbolj pogost razlog, zakaj si ne bi želeli živeti v ekološki vasi, pa je bil, da niso dovolj seznanjeni z ekološkimi vasmi. Prav tako bi bilo pomembno, da bi njeni prebivalci naredili vasi lažje dostopne in bolj odprte za pridružitve novih članov. Verjetno je, da se ljudje ne odločajo za ekološke vasi zaradi prestrogih pravil v skupnosti, ki bi jim verjetno čez čas predstavljala utesnjenost. Če zaradi pogojev ali pravil v ekološki vasi novi člani ne bi mogli opravljati poklica, ki so ga opravljali pred priključitvijo, bi jim to verjetno predstavljalo finančno nelagodje, kar pa ni v interesu modernega človeka. Po Maslowovi piramidi človeških potreb za doseganje osebnega potenciala ljudje potrebujemo varnost, kamor spada tudi finančna varnost (Abraham Maslow). Posameznik lahko zares skrbi za okolje šele, ko so vse njegove osnovne potrebe zadovoljene. Z združitvijo vseh pozitivnih komponent, ki jih ponujajo ekološke vasi, ter z upoštevanjem individualne svobode in finančne varnosti vsakega posameznika bi lahko nastale nove oblike modernih ekoloških sosesk. S tem skrb za okolje ne bi bila obveza, temveč nekaj vsakdanjega. Na začetku tako ne bi dosegale večjih rezultatov pri okoljskem odtisu, kot jih dosegajo dosedanje ekološke vasi. Vendar pa bi bile bližje doseganju optimalnega trajnostnega razvoja kot trenutne ekološke vasi.

10.1 Diskusija hipotez

Hipoteza 1: Večina ljudi bi bilo pripravljenih živeti v ekološkem naselju, saj bi bilo le-to prijaznejše okolju, hkrati pa bi manj stresno življenje blagodejno vplivalo na njih.

Iz analize sedmega vprašanja ankete je razvidno, da si polovica vseh anketiranih želi živeti v ekološki vasi, njihov najbolj pogost razlog pa je želja po okolju bolj prijaznem bivanju, tj. v bolj naravnem okolju. Vendar iz tega podatka ne moremo ugotoviti, koliko posameznikov bi bilo zares pripravljenih živeti v ekološki skupnosti. Zato je 1. hipoteza ovržena, saj smo ugotovili, da je odstotek takšnih, ki si želijo živeti v ekološki vasi, znatno višji od odstotka tistih, ki dejansko živijo v ekološki vasi (>0.001 %). V praksi za posameznika kljub želji ni enostavno najti primerne ekološke vasi, ki bi se ji pridružil, saj je dejavnikov, ki vplivajo na odločitev za dolgotrajnejše bivanje v skupnosti, veliko. Kljub prisotnosti želje po bivanju v skupnosti to za vse posameznike ni ustrezno, saj potrebuje sodoben posameznik določeno stopnjo individualne svobode, življenje v skupnosti pa jim zato lahko čez čas začne predstavljati obliko pritiska ne glede na to, da so sodobne skupnosti »skupnosti izbire«, kot jih imenuje Goldsmith (1998). Kljub podobnim interesom in vrednotam niso vsi sposobni ohraniti dolgoročne vizije skupnosti, saj se lahko načela posameznikov s časom spreminjajo, četudi so se v trenutku odločitve za bivanje v skupnosti skladala z drugimi člani skupnosti (Berovič 2016). Poleg tega pa predstavlja težavo sama vključitev v skupnost, kjer so močne vezi med člani že formirane in so pogoj za dobro delovanje skupnosti – saj se lahko posameznik počuti zapostavljen. Ekološka naselja so v povprečju prijaznejša do okolja od običajnih naselij, saj so stanovanja in ostali objekti v njej v veliki meri zgrajeni iz recikliranih materialov. Prav tako pa imajo prebivalci le-teh naselij nižji okoljski odtis zaradi ekološko odgovornega vedenja članov, ki skrbijo, da njihova dejanja čim manj negativno vplivajo na okolje. V razpravah mnogih sociologov in biologov je ugotovljeno, da stres negativno vpliva na posameznika (Simmel 2000, Wirth 1938, Beck 2001, Dawson 2006 in Grinde 2009). Prav tako je ugotovljeno, da ekološke vasi prakticirajo politiko dobrega počutja, zaradi česar so po mnenju Roberta Halla njeni člani srečnejši od okoliških prebivalcev (Hall 2015). Vendar kljub vsemu ne moremo vedeti, ali bi bilo takšno življenje zares manj stresno za vse, saj je bilo v diplomskem delu ugotovljeno, da nekateri posamezniki potrebujejo več individualne svobode in finančne varnosti, kot jo lahko tovrstna vas zagotovi.

Hipoteza 2: Ekološka naselja imajo nižji okoljski odtis na prebivalca od slovenskega povprečja.

Kot je razvidno iz grafa (6), ima ekološko naselje Findhorn v Veliki Britaniji za 58 % nižji okoljski odtis od slovenskega povprečja. Največja razlika v okoljskem odtisu je bila v bivanju in energiji, kjer je imelo ekološko naselje za 77 % nižji okoljski odtis bivanja in energije, saj v Findhornu pridobivajo energijo iz obnovljivih virov. V Sloveniji bivanje in energija za bivanje predstavljata med 26 % in 27 % celotnega okoljskega odtisa v gospodinjstvu. Takoj za bivanjem je transport, ki predstavlja med 25 % in 26 % celotnega okoljskega odtisa v slovenskem gospodinjstvu (Ecological Footprint Network 2020). To bi lahko znižali z delom bližje domu, kakor je to značilno za ekološke vasi. Verjetno pa je ta odstotek nekoliko nižji v času epidemije Covid-19, in sicer zaradi prepovedi potovanj ter bolj pogostega dela od doma. Findhorn ima v primerjavi s slovenskim povprečjem za 34 % nižji okoljski odtis prehrane kljub slabšim pogojem za pridelovanje okolju prijaznejše hrane, saj velja, da ima mediteranska prehrana enega izmed nižjih vplivov na okolje (Barilla Center for Food & Nutrition 2019). Kot je predstavljeno v poglavju 4.2.3, bi lahko ekološka naselja v Sloveniji pripomogla k ponovnemu razvoju podeželja, le-ta pa bi lahko vodil v cenovno bolj dostopno lokalno pridelano ekološko hrano. S tem bi znižali okoljski odtis prehrane v Sloveniji, ki trenutno predstavlja med 21 % in 23 % celotnega okoljskega odtisa v gospodinjstvu (Ecological Footprint Network 2020). 90 % anketiranim je bilo zelo pomembno, kakšno hrano jedo, hrana z manjšim vplivom na okolje pa je bolj priporočljiva za prehrano, saj bolje vpliva na zdravje ljudi in ima manj škodljivih učinkov, kot pa hrana z višjim vplivom na okolje (Barilla Center for Food & Nutrition 2020).

Prav tako so imela vsa ostala ekološka naselja, za katera so navedeni podatki o okoljskem odtisu (Findhorn, BedZED, Clougjordan) nižji okoljski odtis od slovenskega povprečja, kar potrjuje 2. hipotezo. Kljub temu, da je težko primerjati državo z naselji, ki štejejo nekaj sto oseb, so lahko ekološka naselja dober primer državam, kako izboljšati posamezne komponente okoljskega odtisa. V teoretičnem delu je bilo ugotovljeno, da ekološka naselja ne dosegajo ekonomskega razvoja, zato je njihov okoljski odtis v primerjavi z državo nižji, saj je primorana poskrbeti za ekonomski razvoj, če želi ostati konkurenčna drugim.

Hipoteza 3: Za ekološko naselje bi se odločilo več ljudi, če bi poznali ekološko problematiko in razumeli, kaj pomenijo/odražajo podatki o okoljskem odtisu.

Iz analize grafa (20) je razvidno, da je v povprečju približno 15 % več anketiranih, ki so ozaveščeni o okoljskem odtisu, izrazilo željo po bivanju v ekološki vasi v primerjavi z anketiranci, ki pred anketo niso poznali pojma »okoljski odtis«. S tem smo potrdili 3. hipotezo, da ozaveščenost o okoljski problematiki vpliva na ekološko zavest. Najpogostejši razlog za željo po obisku ekološke vasi je bil ravno zavedanje o okoljski problematiki in odgovornosti, ki jo imamo do okolja. Na ekološko zavest bodo v prihodnosti verjetno najbolj vplivale podnebne spremembe, saj se resnosti situacije zavemo šele, ko jo doživimo sami.

11 Povzetek

Teoretični del diplomske naloge seznanja s cilji trajnostnega razvoja Agende 2030 in pokaže, kako jih ekološke vasi dosegajo. Ugotovljeno je bilo, da imajo tovrstne vasi precej dobro strategijo za doseganje teh ciljev. S pregledom literature o okoljskem odtisu je prikazano, kako resna je ekološka situacija. Trenutno ljudje v svetu porabljajo vire 73 % hitreje, kot jih je Zemlja sposobna obnoviti, kar pomeni, da bi s trenutnim številom prebivalcev za optimalen trajnostni razvoj potrebovali minimalno eno Zemljo in $\frac{3}{4}$ planeta, enakovrednega Zemlji. Prav tako je bilo ugotovljeno, da niti ekološke vasi ne dosegajo optimalnega okoljskega odtisa, saj tudi tiste bolj uspešne presegajo Zemljino biokapaciteto za 25 %.

S primerjavo povprečnega okoljskega odtisa prebivalcev ekološke vasi Findhorn s slovenskimi prebivalci je bilo ugotovljeno, da imajo prebivalci škotske ekološke vasi za 58 % nižji okoljski odtis. V diplomskem delu je s pomočjo SWOT analize ugotovljeno, da ekološke vasi ne dosegajo optimalnega ekonomskega razvoja.

V sklopu diplomskega dela je narejena spletna anketa, v kateri je sodelovalo 41 moških ter 129 žensk. Na podlagi rezultatov analize ankete je ugotovljeno, da je 58 % anketiranih ozaveščenih o okoljskem odtisu, o ekoloških vaseh pa 43 %. Med vsemi, ki so sodelovali v anketi, jih je 50 % izrazilo željo, da bi radi živeli v ekološki vasi. V povprečju so ženske za približno 18 % pogosteje izrazile željo po bivanju v ekološki vasi kot moški. Prav tako so se v povprečju za ta odgovor pogosteje odločili mlajši od 30 let in tisti, ki so prihajali iz suburbanega območja. Iz analize ankete ni bilo mogoče razbrati, ali je na željo vplivala stopnja izobrazbe. Analiza je pokazala, da so anketiranci, ki so ozaveščeni o ekoloških vaseh, 20 % pogosteje izrazili željo po bivanju v tovrstnih vaseh, tisti, ki pa so ozaveščeni o okoljskem odtisu, pa približno 15 % v primerjavi s tistimi, ki niso ozaveščeni. Ugotovljeno je bilo, da si sodelujoči najpogosteje želijo živeti v ekološki vasi, ker imajo željo po okolju bolj prijaznem bivanju v bolj naravnem okolju. Najpogostejši razlog za to, da bi sodelujoči obiskali ekološke vasi, je zavedanje o okoljski problematiki in odgovornosti, ki jo imamo do okolja. Nezaustojna seznanjenost z ekološkimi vasmi med anketiranci je najpogostejši razlog, zakaj ne bi želeli živeti v ekološki vasi. V anketi smo želeli izvedeti, če se sodelujoči, ki več časa preživijo v naravi, bolje počutijo kot tisti, ki ga tam preživijo manj. Takšnih anketirancev je premalo, da bi bili podatki statistično signifikantni. Rezultati analize ankete torej pričajo o precejšnji želji po bivanju v ekoloških vaseh.

11.1 Summary

The theoretical part of the degree paper informs about the sustainable development goals of the Agenda 2030 and how ecological villages achieve them. Such villages have been found to have a fairly good strategy for achieving these goals. A review of the environmental footprint literature shows how serious the ecological situation is. Currently, people in the world consume resources 73 % faster than the Earth can renew them, which means that with the current population, at least one Earth and $\frac{3}{4}$ of a planet equivalent to the Earth would be needed for optimal sustainable development. It was also found that even ecovillages do not achieve the optimal environmental footprint, as even the most successful ones exceed the Earth's biocapacity by 25 %.

By comparing the average environmental footprint of the inhabitants of the ecological village of Findhorn with the Slovene population, it was found that the inhabitants of the Scottish ecological village have a 58 % lower environmental footprint. In the degree paper, SWOT analysis shows that ecological villages do not achieve optimal economic development.

As part of the degree work, an online survey was conducted in which 41 men and 129 women participated. Based on the results of the survey analysis, it was found that 58 % of respondents are aware of the environmental footprint, and 43 % are aware of ecological villages. Among all those who participated in the survey, 50 % expressed a desire to live in an ecovillage. On average, women expressed a desire to live in an ecovillage about 18 % more often than men. Also, on average, this answer was more often chosen by those under 30 years of age and those coming from the suburban area. It was not possible to deduce from the analysis of the survey whether the desire was influenced by the level of education. The analysis showed that respondents who were aware of ecological villages were 20 % more likely to express a desire to live in such villages, while those who were aware of the environmental footprint were about 15 % more likely than those who were not aware of them. It was found that participants most often want to live in an ecological village because they have a desire for a more environmentally friendly residence in a more natural environment. The most common reason why participants would visit eco villages is the awareness of environmental issues and the responsibility we have to the environment. Insufficient familiarity with eco villages among respondents is the most common reason why they would not want to live in an ecovillage. In the survey, we wanted to find out if participants who spend more time in nature feel better than those who spend less, but there were too few such respondents to make the data statistically significant. The results of the survey analysis thus testify to a considerable desire to live in ecological villages.

12 Viri in literatura

1. OZN. (2018). Revision of World Urbanization Prospects. Medmrežje: www.un.org/development/desa/publications/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html (19. 09. 2019).
2. Harlem Brundtland, G. (1987). Our Common Future, str. 300.
3. SDG. Sustainable Development Report. (2019). Medmrežje: www.sustainabledevelopment.un.org/ (20. 04. 2019).
4. SDG. Sustainable Development Report. (2020). Medmrežje: www.sustainabledevelopment.un.org/ (02. 02. 2021).
5. Global Footprint Network. Izvedba 2019. Medmrežje: www.footprintnetwork.org (20. 04. 2019).
6. Global Footprint Network. Izvedba 2021. Medmrežje: www.footprintnetwork.org (02. 02. 2021).
7. Global Footprint Network. Izvedba 2020. Medmrežje: www.footprintnetwork.org (07.07.2020).
8. Statistični urad republike Slovenije. Medmrežje: www.stat.si/Pages/cilji (04. 09. 2019).
9. GEN. (2018). Medmrežje: www.ecovillage.org (20. 06. 2019).
10. GEN. (2020). Medmrežje: www.ecovillage.org (07.07.2020).
11. Berovič, N. (2016). Ekovas kot nova oblika skupnosti v prostoru (16. 06. 2019).
12. International Journal of Environmental Research and Public Health. Comparison of Land, Water, and Energy Requirements of Lettuce Grown Using Hydroponic vs. Conventional Agricultural Methods, 2015.
13. DELO. (2019). Boštjan Videmšek, Tilos.
14. Uradni list Republike Slovenije, št. 77/2018
15. European Commission. 2016. Medmrežje: <https://ec.europa.eu/> (04.09. 2019).
16. Andreas Froese / ECOTEC slika
17. Fern. (2017). medmrežje: www.fern.org/news-resources/agriculture-and-deforestation-264/ (20.06.2019)
18. Medmrežje: eco-villages.eu (19.02.2020)
19. Global Food Security. (2019) Medrežje:
20. Fotografija The Field Ecologist.
21. Wackernagel M. (1994). str. 92
22. Volodya, E., Yeo, M. J., Kim, Y. P. (2018). Trends of Ecological Footprints and Policy Direction for Sustainable Development in Mongolia: A Case Study.
23. Ulrich, B. (2001). Risk Society, Towards a New Modernity.
24. Simmel, G. (2000). Izbrani spisi o kulturi. Ljubljana, Studia humanitatis: 422 str.
25. Sennet, R. (1977). The Fall of Pkublic Man. New York, Knopf: 386 str.
26. Wirth, L. (1938). Urbanism as a Way of life.
27. Petrovič, N. (2012). Ekološka naselja in trajnostna kultura bivanja. Priročen esejistično–dnevniški koktajl z recepti za rešitev sveta.
28. Cambridge Dictionary. medmrežje: <https://dictionary.cambridge.org/>. (11.04.2020)
29. Jeriček, H. (2004). Skupnost, izziv osamljenosti: (ne)trivialni socialni sistemi: raziskovanje in delovanje v skupnosti.
30. Tönnies, F. (1999). Skupnost in družba. Temeljni pojmi čiste sociologije 1887/1999.
31. Brown, G., Brown, B. B., Pekrins, D. D. (2004). New housing as neighbourhood revitalisation. Place attachment and confidence among residents, Environment and behaviour
32. Stephan, M. (2005). Democracy in our backyards. A study of community involvement in administrative decision making.
33. Moser, G., Ratiu, E., Fleury–Bahı G. (2002). Apropiation and interpersonal relationships: From dwellingto city through the neighbourhood.
34. Young, A. F., Russel, A., Powers, J. R. (2004). The sense of belonging to a neighbourhood: can it be measured and is it related to health and well being of older women?
35. Goldsmith, M. (1998). Global community and communities of choice. V: The community of the future.
36. Gilchrist, Al. (2004). The well connected community.

37. Pol, E. (2002). The theoretical background of the city–identity–sustainability network. *Environment and behaviour*.
38. Kutin, M. (2009). Kakovost bivanja in njena dinamika rasti. Vloga načrtovanja na primeru sobivanjske skupnosti.
39. Leafe, C. D. (2007). *Finding Community*.
40. Williams, J. (2005). Designing Neighbourhood for Social Interaction: The Case of Cohousing. *Journal of Urban Design*.
41. Meltzer, G. (2005). Sustainable community: Learning from the cohousing model.
42. Kovač, M., Pugelj, T., Kopina, M. (2012). Idejna zasnova ekoloških vasi Mokri Potok in Sadni hrib.
43. Medved, P. (2015). Avtonomna trajnostna sooseska – družbeno–bivanjski urbani model 21. stoletja.
44. Barbič, A. (2005). Izzivi in priložnosti podeželja.
45. Drozg, V. (1995). Morfologija vaških naselij v Sloveniji.
46. Prosen, A. (1993). Sonaravno urejanje podeželskega prostora.
47. Gilman, R. C. (1991). *The Eco–village Challenge*.
48. Dawson, J. - Ekološke vasi: Nove meje za trajnost 2005 (J Dawson *Ecovillages: New Frontiers for Sustainability*).
49. Tinsley, S., Heather, G. (2006). *Ecological Footprint of the Findhorn Foundation and Community*.
50. Twinn, C. (2003). *BedZED*.
51. Cloughjordan ecovillage. Medmrežje: www.thevillage.ie. (19.02.2020)
52. Medmrežje: www.tamera.org (04.09.2019)
53. Medmrežje: www.greece-is.com/news/eco-island-double-win-tilos-eu-sustainable-energy-awards/ (04. 09. 2019).
54. Medmrežje: www.europa.eu/investeu/projects/energy-production-turned-its-head-tilos_sl (04. 09. 2019).
55. Trajnostni park Istra. Medmrežje: <https://parkistra.com/>.
56. Mokri Potok. (2019). Medmrežje: www.mokri-potok.si/ (04.09.2019)
57. Lin, D., Galli, A., Murthy, A., Wackernagel, M. (2018). Technical Report: The Ecological Footprint of Slovenia.
58. Grinde, B. (2009). An evolutionary perspective on the importance of community relations for quality of life. *The Scientific World Journal*, 9, 588–605.
59. Pluta, A. (2012). *Integrated wellbeing: Positive psychology and the natural world*. Philadelphia: University of Pennsylvania.
60. Brown, K. W., Kasser, T. (2005). Are psychological and ecological well-being compatible? The role of values, mindfulness, and lifestyle.
61. Kasser, T. Ryan, R. M. (1996). Further examining the American dream: differential correlates of intrinsic and extrinsic goals.
62. Hall, R. (2013). *The Enterprising Ecovillage, Achieving Community Development through Innovati ve Green Entrepreneurshi*

13 Priloge

Priloga 1: Spletna anketa: Samooskrbno ekološko naselje: želja ali obveza?

Ce bomo želeli vzpostaviti ekološko trajnost, bodo morala mesta v svetu znatno znižati svoj okoljski odtis. Eden izmed načinov za zmanjšanje okoljskega odtisa je načrtovanje ekološkega naselja, ki je lahko alternativni model ruralnega, suburbanega ali urbanega območja. Teži k trajnosti, zadovoljuje potrebe trenutnih generacij, hkrati pa omogoča možnost zadovoljitve potreb prihodnjih rodov.

Anketa je anonimna in izključno uporabljena le za raziskovalne namene za diplomsko delo, noben odgovor pa ni boljši oz. slabši zato vas vljudno prosim, da odgovarjate čim bolj iskreno.

1. Spol

- Ženska
- Moški

2. Starost

- 0-20
- 21-29
- 30+

3. V kakšnem okolju živite?

- Ruralno (podeželje, vas)
- Suburbano (obmestno naselje)
- Urbano (mesto)

4. Stopnja izobrazbe (ce ste študent oz. dijak, obkrožite stopnjo, za katero se trenutno izobražujete)

- I.-III. (osnovna šola)
- IV. (srednja poklicna)
- V. (srednja strokovna in splošna izobrazba)
- VI. (višja strokovna, visokošolska izobrazba)
- VII. (univerzitetni program, magisterij po visokošolski izobrazbi)
- VIII. (doktorat, magisterij po univerzi)

5. Kako osveščeni ste z okoljskim odtisom?

- Ne vem kaj je okoljski odtis.
- Poznam definicijo. / Vem kaj pomeni.
- Sem osveščen/a z okoljskim odtisom in problematiko, ki jo odraža.

Okoljski odtis (ecological footprint) je površina zemljišča, ki ga populacija v določenem prostoru potrebuje za ohranjanje svojega načina življenja. Trenutno prebivalci sveta živimo tako, da bi potrebovali 1,7 planetov Zemlje, saj Zemlja potrebuje 1 leto in 8 mesecev, da obnovi, kar smo porabili v 1 letu. Ce bi vsi živeli, kot živimo Evropejci oz. Slovenci, bi potrebovali 2,8 takih planetov kot je Zemlja.

6. Kako osveščeni ste z ekološkimi vasmimi?

- Ne vem, kaj je ekološka vas.
- Sem že slišal/a za ekološke vasi.
- Vem, kaj so ekološke vasi.

Rutnik Rader Ž.: Samooskrbno ekološko naselje: želja ali obveza? VŠVO, Velenje 2021

7. Obkljukajte naslednje trditve.

Ekološka vas je sodobna oblika skupnosti, ki temelji na trajnosti, okoljski odgovornosti ter teži k čim boljšemu počutju prebivalcev.

Ekološka vas ponuja kakovostno bivanje v soodvisnosti z naravo, prav tako pa ima nižji okoljski odtis od moderne skupnosti.

Njen namen ni industrijsko kmetovanje, vendar le spodbujanje samooskrbnosti ter varstva okolja. Namen je vrnitev k soobivanju z naravo, ki nam daje stabilno in trajno okolje.

- Želel/a bi si živeti v ekološki vasi.
- Želel/a bi preživeti nekaj dni v ekološki vasi.
- Želel/a bi si samo obiskati ekološko vas.
- Nisem prepričan/a.
- Ne bi si želel/a nic od naštetega.
- Živim v ekološki vasi.
- Ekološko vas sem že obiskal/a.
- Drugo

8. Če ste v zgornji trditvi obkljukali, da bi si želeli živeti oz. preživeti nekaj časa v ekološki vasi, prosim obkljukajte oz. dopišite, zakaj bi si želeli, če pa ste izbrali, da ne želite, preskocite na naslednje vprašanje.

- Ker želim živeti trajnejše in prijaznejše do okolja, prav tako pa si želim živeti v bolj naravnem okolju.
- Ker se zavedam okoljske problematike in odgovornosti, ki ga imamo do okolja.
- Ker želim živeti v skupnosti, bolj povezano z ljudmi.
- Ker želim pridobiti znanje, kako živeti bolj trajnostno.
- Ker želim, da moji otroci odrastejo v bolj prijaznem okolju, kjer bomo lahko več časa preživeli skupaj.
- Ker želim pridelovati svojo hrano.
- Drugo

9. Če ste zgoraj obkljukali, da ne želite živeti v ekološki vasi, obkljukajte oz. dopišite, zakaj ne želite.

- Ne želim se odreci materialnim dobrinam oz. jih deliti.
- Takšen način življenja me ne pritegne.
- Nisem dovolj seznanjen/a z ekološkimi vasi.
- Ker ne želim živeti v skupnosti, ker potrebujem več časa na samem.
- Ker se ne želim prilagajati naravi.
- Nisem prepričan/a.
- Ker se mi zdi takšen način življenja "zaostal".
- Ker si ne želim zapravljati časa, za pridelovanje hrane, ki jo lahko kupim.
- Drugo

10. Koliko časa preživite v naravi? (gozd, vrt, park...)

- večkrat dnevno
- enkrat dnevno
- nekajkrat na teden
- enkrat na teden
- nekajkrat na mesec
- enkrat na mesec
- skoraj nikoli
- drugo

11. Kako pomembno vam je, kakšno hrano jeste?

Clear

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Rutnik Rader Ž.: Samooskrbno ekološko naselje: želja ali obveza? VŠVO, Velenje 2021

12. Ce bi bila na hrani etiketa z okoljskim odtisom hrane, ali bi se orientirali po njej?

- Ja, bil bi pozoren in poskušal izbrati hrano s cim nižjim okoljskim odtisom.
- Ja, bil bi pozoren, vendar ne bi izbral vedno hrane z najnižjim okoljskim odtisom, ampak bi izbiro prilagodil s svojimi željami.
- Ne, sploh ne bi bil pozoren.
- Drugo

13. Imate doma vrt in ce ga imate, koliko casa preživite na vrtu?

- veckrat dnevno
- enkrat dnevno
- nekajkrat tedensko
- nimam vrta
- drugo

14. Kaj izmed naslednjih trditvami vam predstavlja najpomembnejše? 1 predstavlja najpomembnejše, 10 najmanj. Razvrstite od 1 do 10. Pozor: Ce se pri 14 vprašanju pojavi težava, da ne gre izpolnit rangiranja, prosim nastavite vse odgovore nazaj na -Rank- in preskocite na naslednje vprašanje. [Please rank all option(s)]

Materialne dobrine (nov avto, nov pralni stroj, velika televizija)	-Rank -	≡
Cisto in naravno okolje	-Rank -	≡
Medsebojno sodelovanje, pomoc in druženje	-Rank -	≡
Vec preživetega casa z družino in otroci ter brezskrbna igra otrok v okolju	-Rank -	≡
Zdrava in okolju prijazna hrana	-Rank -	≡
Ohranitev biodiverzitete	-Rank -	≡
Vec prostega casa zase	-Rank -	≡
Višja placa	-Rank -	≡
Dobro pocutje brez stresa	-Rank -	≡
Trajnostni razvoj in s tem ohranitev narave tudi za bodoce generacije	-Rank -	≡

15. Kako bi ocenili vaše splošno pocutje?

